

ЗАМАН

Газета издается на балкарском языке с 1924 года

Интернет-версия: zaman.smikbr.ru

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Кенгеш

Ырхы суула республикагъа салгъан хатаны багъасы миллиард сомгъа жетгенди

Тюнене КъМР-ни Башчысыны къуллугъун болжаллы халда толтургъан Юрий Коков Правительствоу членлери бла бардыргъан кенгешде сакъ жауунла республиканы эллерине салгъан заранны сюзгенди. Белгили болганыча, ал тергеулеге кере, битеу да бирге республикагъа миллиард сом багъасы хата тюшгенди.

Юрий Коков, кенгешни ача, орта кюн кече сакъ жауунланы хатасындан суу, юйлеге кирип, адамланы уятып, къоркъуусуз жерлеге кечюрюрге тюшгенин, Куба-Таба, Совхозное элдеде газ ыргыла уатылгъанларын айтханды. «Бу болумда адамланы къоркъуусузлукъларын жалчытыу, табийгъат салгъан хатаны кетериу жаны бла къаллай мадарла этилгенлери эшитирге сюеме», - дегенди ол жыйылгъанды.

Биринчиден, премьер-министр Константин Храмов селешгенди. Ол айтханыча, табийгъат къыйынлыкъланы кетериу жаны бла штаб къуралгъанды, битеу жууаплы службала да терк болушлукъ берирге хазырдыла. «Аслам магъана сакъланыу ишлеге бурулупду», - дегенди ол. Биюгюнлюкде уа табийгъат салгъан хатаны кетериу ючюн, федеральный арадан болушлукъ алыргъа документле хазырлана турдыла.

Юрий Коков, сёзге къошула, бу жумушланы узакъ болжалгъа салмазгъа чакъыргъанды. «Къауум-къауум юлешинип, барыгъыз да бирден ишлеги. Заманны созаргъа жарарыкъ тойюлдю», - дегенди.

Ол МЧС-ни эмда МВД-ны къуллукчуларына адамлагъа терк болушханлары ючюн ыразылыгын айтханды. «Бюгече адамланы къоркъуусуз жерлеге ашы-

рыргъа тюшгенди. Куба-Таба элде суу кетюрюлюп, юйлеге уллу хата салгъанды. Жауун асыры къатыдан, федеральный жолну эки сагъатха жабаргъа тюшгенди», - дегенди ол.

Ызы бла МЧС-ни КъМР-де Баш управлениясыны таматасыны къуллугъун толтургъан Михаил Надежин биюгюнлюкде болумну юсюнден билдиргенди. Ол келтирген шартлагъа кере, республикагъа миллиард сом багъасы заран салыннганды. 22-чи майдан бери сакъ жауунланы хатасындан Черек сууну тийресинде ырхыла тюшгенди, аланы асламы Огъары Малкъарда, Бызынгыда болгъандыла, Герпегежде кепюр жарасуу болгъанды, Тёбен Жемталадагъын а суу алып кетгенди.

Чегем районда Булунгу эмда Эл-Тюбю элдеде газ ызла бузулгъандыла. Элбрус районда Кенделенде суу жыйылгъан жерге хата жетгенди. Арт эки кюнде уа жауунла ёзен жерлеге да жетгендиле – Бахсан, Зольск, Урван районлагъа.

Уллу хата жоллагъа да жетгенди. Аланы юслеринден транспорт эм жол миолк министрни къуллугъун толтургъан Арсен Кудавев доклад этгенди. Аны айтханына кере, Урван-Огъары Бахсан-Уштулу жолда юч ырхы тюшгенди. Элбрус районда да 14 жолны къоркъуусуз жерлеге ашы-

да Чегем районда жарсыулуду. Мында тюшген хатаны багъасы, ал тергеулеге кере, 123 миллион сомгъа жетеди. Экинчи Чегем-Булунгу жолну 51-чи-55-чи километрин ырхыла басхандыла, тауладан ташла жолгъа тюшгенди, кепюрле бузулгъандыла», - дегенди.

Кудавев Булунгу элни таматасы Къулийланы Ибрагимге ыразылыгын айтханды. «Ол элни саулай жолланы тапландырыу ишлеге къатышдыргъанды. Аланы хайырындан тапландырыу ишлени терк бардырыргъа онг чыккъанды», - деп къошханды.

Ырхылыны эмда ташла тюшюню хатасы газ ызлагъа да жетгенди. Къурулуш эм архитектура министр Анзор Тутуков айтханыча, Огъары Малкъарда, Бызынгыда, Булунгуда газ ызла бузулгъан эдиле, аланы асламы тапландырылгъандыла, адамлагъа газ берилгенди. Биюгюнлюкде жалаанда Булунгу эмда Эл-Тюбю элле (алада уа 316 юй бардыла) эмда аны тийресинде чекчи застава къалгъандыла газсыз.

«Каббалкгаз» предприятияны таматасы Ислам Тугов, сёзге къошула, орта кюн газсыз Куба-Таба эмда Совхозное элдеде жашагъанла да къалгъанларын белгилегенди, алай ала къысха заманны ичинде тапландырылгъандыла.

Хата эл миолк битимлеге да жетгенди. Профильли министр Мухамед Шахмурзову айтханына кере, юч минг гектарда битимле сыннгандыла, малла ёлгенди. Министрни тергеулерине кере, хатаны багъасы 100 миллион сомгъа жетеди. Алай, федеральный излемлеге кере, болушлукъ жалаанда страхование этилген миолкге берилликди.

Болсада Гидрометеорология службаны таматасы Евгений Богаченко тынчайып къалырча шартла келтирмегенди. Энтта тёрт кюнню ичинде сакъ жауунла жауаргъа, жел уурургъа къоркъуу уллуду.

Жыйылыуда башха вопросла да сюзюлгенди. Ахырында Юрий Коков Правительствогъа, битеу жууаплы службалагъа, районланы администрацияларыны башчыларына биригип ишлерге, адамланы къоркъуусузлукъларын жалчытыргъа, табийгъат хатадан сакъланыу жаны бла мадарла этерге, федеральный арадан болушлукъну алып ючюн, документлени къысха заманны ичинде хазырларгъа буюргъанды.

Жыйылыуда федеральный инспектор Алексей Вербицкий, Парламентни Председатели Чеченланы Ануар да къатышхандыла.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

Жыйылыу

Власть органланы бла жамауатны араларында байламлыкъланы кючлендирирге

Ма аллай уллу да, даражалы да къауумда шендю республикагъа артыкъда магъаналы болгъан вопросла сюзюлгенди. Сёзюну уа Юрий Коков башлагъанды (ол басмаланады). Ол кенгешге къатышханланы оюмларын ачыкъ айтыргъа чакъыргъандан сора, селешуле башландыла. Биринчи болуп КъМР-ни Жамауат палатасыны председателини орунбасары Людмила Федченко селешгенди. Ол, быллай тобешиу шендюге дери болмагъанын айтып, республиканы Башчысына ыспас этгенди. Андан сора Жамауат палата власть органланы ишлерине къалай себеплик этгени билдиргенди. Ол къыйматлы болур ючюн, коммерциялы болмагъан организацияла жаны бла совет къурал-

Власть органланы бла жамауатны араларында байламлыкъланы къуаргъа, жюрюрге да граждан институтла тийишлиди. Ала уа бизни республикада 800 чаклы бир боладыла. Алай келерин иш бла кёргозген а жалаанда 80-ниди. Ма быллай шартла КъМР-ни Башчысыны къуллугъун болжаллы халда толтургъан Юрий Коков Правительствоу ююнде бардыргъан кенгешде туура этилгенди. Анга жамауат организациялары, тюрлю-тюрлю советлени, биригуелени, партиялары регион бёлюмлерини, жаш тёлю къымылдаулары келечилери чакъырылгъандыла. Кенгешге КъМР-ни Парламентини башчылары бла депутатлары, Правительствоу членлери да къатышхандыла.

гъанды. Андан сора да, таматаланы, жаш тёлюню да советлери ишлейди.

Ол Жамауат палатада кеп тюрлю проблемала кетюрюлгенлерине эмда сюзюлгенлерине шагъатха быллай югюлге да келтиргенди: жалаанда быйыл бир пленар жыйылыу, эки конференция, сегиз да «тёгерек стол» бардырылгъан-

дыла. Алада граждан общество элдеде къалай къуралгъаны, жаш тёлю спортну болуму, коррупциягъа къажу юрешге граждан обществову институтларыны къатышулары, андан не хайыр чыккъаны, мадрла бла байламлы хал эм кеп башха магъаналы темала сюзюлгенди.

Людмила Федченко бир-бир проблемаладан жамауат къатышмай къутулургъа онг болмагъанын да чертип айтханды. Сёз коррупцияны, жер бла байламлы реформаны, ишсизликни юсюнден барады. «Дагъыда, - дегенди ол, - жамауат власть органлагъа миллетлени араларында бир бирге тюзюмлюкню, хурмет этиуню халларын тохташдырыргъа себеплик этерге борчлуду. Биз барыбыз да къыралыбызны граждандары болургъа керекбиз. Не къадар жууаплы болсакъ, ол къадар иги жашарыкъбыз».

(Ахыры 2-чи бетдеди).

Власть органланы бла жамауатны араларында байламлыкъланы кючлендирирге

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Миллетле аралы келишилукню темасын андан ары кьабартылыланы «Адыгэ хасэ» жамауат организацияларыны таматасы Мухамед Хафиц бардырганды. «Кавказда кеп халкыла жашайдыла, дегенди ол... кьудурет бизни башха-башха жаратханды, алай кеп затыбызны уа бирча этгенди: кийимлерибизни, тепсеулерибизни, адет-тёреперибизни. Хар миллетни да ёхтемленер заты барды: таулула закый Кьулий Кьайсын, Зумакьулланы Танзила бла, кьабартылыла – Алим Кешоков бла, дагыстанлыла –Расул Гамзатов бла... Жаланда бир бирге зар кёзден кьарамазгьа, аманлыкь этмезге керекбиз. Бизни арабызда кьарындаш байламлыкьла бизге кьайдан эсе да бирден тыюп кьалмагьандыла, бурн

заманладан бери да келедиле».

Андан ары ол «Адыгэ хасэ», Халкыла аралы черкес ассоциация да бардыргьан ишледен хапар билдиргенди.

Малкьар халкыны «Алан» жамауат организациясыны таматасы Беппайланы Суфиян да ала кеслерини баш борчларына республикада мамырлыкьны, шёүлукьну, келишилукню кючлендирюге, жаш тёлню патриот сезимде, ариу кьылыкьлы юйретиюге, экстремизмни бла терроризмни ниетлерини жолларын кесюге себеплик этиуну санагьанларын белгилегенди. Республиканы жашауна мындан ары тири кьатышырыкьларын айтханды. Старейшинала советни башчысы Сабанчыланы Исмайлыны уа жер бла байламлы халла тынгысыз этгенлерин билдиргенди. Ол Россейни законлары

толтурулурча этерге кереклисин чертгенди. Элледе жашагьанла жерсиз кьалгьанларын айтып, аны ючюн ким терс болгьанын тинтирге эм жууапха тартыргьа чакьыргьанды. Андан сора да, энчи жамауат комиссия кьурап, жерле сюдлени юслери бла халкьгьа кьайтарьлырча этерге кереклисин айтханды.

Аладан сора да, кенгешде республикада болгьан проблемаладан кьутулууну кеслери билген амалларын айтып былай сёлешгенди: граждан обществону айныуна себеплик этиу жаны бла «Галактика» жамауат организацияны башчысы Зарема Кушхова, Терк-Малка кьазакь округну атаманы Николай Любуня, «М-Драйв» организацияны башчысы Байсыланы Темиржан, тюрлю-тюрлю жерледе чыгьа тургьан кьаугьаланы ве-

теранларыны жамауат биригилерини Координация советини председатели Тимур Тьагалегов, «Адамны эркиликлери ючюн» битеуроссей кьымылдауну регион бёлюмюню таматасы Валерий Хатажуков, «Политика репрессиялагьа тышгенлени Россейде ассоциациясы» организацияны Кьабарты-Малкьарда бёлюмюню башчысы Мухамед Шахмурзов, «Союз» Чернобыль» регион жамауат организацияны таматасы Кючмезланы Алий, «Терк-Малка округну Терк кьазакь аскери» регион организацияны башчысы Юрий Шерстобитов, инвалидлеге болушлукь этиу жаны бла «Возрождение» жамауат организацияны директору Гуппойланы Тимур, Ата журтну кьоруулай ёлген аскерчилени юйюрлерини битеуроссей жамауат организациясыны республикалы бёлюмюню таматасы

Роза Халишхова, «Родина» битеуроссей политика партианы регион бёлюмюню председатели Хачим Шогенов, «Трудовая Россия» битеуроссей политика партианы КьМР-де бёлюмюню председатели Жантемир Губачиков, «Кьабарты конгресс» Кьабарты-Малкьар жамауат организацияны председатели Муазин Хачетлов.

Юрий Коков алагьа республикада болум ючюн тынгысыз болгьанлары, аны айныуна кьолларьндан келгенича себеплик этгенлери ючюн жюрек ырызлыгьын билдиргенди. Аланы оюмлары, сагьышлары, предложениялары, соруулары бек магьаналы болгьанларын айтып, ала барысы да протоколгьа жазылгьандыла эмда хар бирине кёре жууап да, ону да, мадар да этиллигине ышандыргьанды.

ТЕКУЛАНЫ Хауа.

АУУР ХАЛ

Юрий Коков табийгьат кьыйынлыкьны сынагьан районлада болгьанды

Тюне КьМР-ни Башчысыны кьулулгун болжаллы халда толтургьан Юрий Коков республиканы табийгьат кьыйынлыкьла жетген районларында болгьанды, ырхы суула халеклик салгьан элледе жашагьанла бла тюбешгенди.

Шёндю хар жерде да тюзетиу ишле бардырыладыла. Юйлери жараусуз болгьан юйюрлеге болжаллы халда турурча жерле тохташдырылгьандыла. Юрий Коков терк окьуна кенгеш бардыргьанды эмда КьМР-ни Правительствосуна, муниципалитетлени башчыларына бек алгьа толтурулургьа керек болгьан борчла салгьанды -Бахсан эм Зольск районлада кьутургьан суула, ырхыла салгьан хаталаны кетериу, бузукьлукьланы тюзетиу жаны бла мычымай мадарла этерге бюргьанды.

Отузунчу майда кече жауун бютюн уллу жаугьаны бла байламлы ол районлада 432 адам жашагьан 150 юйню бахчаларын суу басханды, жюзле бла юйле жашаргьа жарамазча болгьандыла. Кьутхарьычу службала, кече, кюн

да тохтамай ишлегенликге, коммуникацияланы жангыдан тохташдырыргьа, топуракь, таш кьатыш төбелени тазаларгьа жетишпайдыла. Жауун а жангыдан кюч алып урады.

Юрий Коковну буйругьу бла Правительствону Председатели Константин Храмовну башчылыгьында ведомстволаралы оператив штаб кьурал-

гьанды, табийгьат кьыйынлыкь салгьан заранны тергеген комиссия да ишин бардырады. 28-чи майгьа ол миллиард сомдан артыкь болгьан эди. Бююнлюкьде уа ол иги да ёсгени баямды. Кьыйын болумдан кьутулуугьа МВД-ны, МЧС-ни, федеральный жол службаланы кючлери да кьошулгьандыла. Алайсыз боллукь туюлду.

бёлюнгендиле, аланы исси аш-азыкь бла жалчытыу кьуралгьанды.

КьМР-ни Транспорт эм жол миолк, кьурулуш эм ЖКХ ми-

ланы тазалатыргьа, артыкьда уллу заран тышген юйюрлени тизмелерин хазырларгьа кереклиси эсгертилгенди.

Кюнню халын тинтиучоле жу-

Хар юйге, хар арбазгьа кьарап чыгьаргьа, терк окьуна кьыйматлы мадарла этерге керекди, деп чертгенди Коков.

Кенгешден сора республиканы оноучусу вертолетда суу басхан районлагьа кьарап чыкьгьанды эмда салынган хатаны кеси кёргенди, кьыйынлыкь сынагьан элледе жашагьанла бла тюбешгенди. Артыкьда кьыйын болум Куба-Табла элдеди. Анда ырхы суула онла бла юйлени, подвалланы басхандыла. Адамла, кеслерин кьутхара, сабийле бла бирге юй башларына ёрлеп, анда тийишли службала келгинчи тургьандыла. Бусагьатда жараусуз юйледе жашагьанлагьа болжаллы халда турурча жерле

нистрлери Арсен Кудавеге бла Анзор Тутуковха, администрацияланы башчыларына, башха профильли ведомстволаны оноучуларына ингирге адамлагьа жашау этерге артыкьда бек керекли объектле ишлеп башларча мадарла этерге, жол-

уукь заманлада да Кьабарты-Малкьарны жеринде жауунла жауарыкьларын айтадыла.

КьМР-ни Башчысыны кьулулгун болжаллы халда толтургьанны эм Правительствосуна пресс-службасы

Редакторну сёзү

Кертини айтырзга, осал затланы ачыкъларзга, изиликге кёллендирирге

Газетибизге бу кюнледе 90 жыл болады. Ол кепмюдо огъесе азымыды? Тарых ёлчеуле бла тергенде-ол кеп да тойюлду. Алай иги сагыш этсенг, ол заманны ичинде не кьадар зат болганын, кьаллай бир ахшы, аман иш да этилгенин акьылынга келтирсенг а-сау ёмюр кёрюнеди.

Бюгюнлюкде биз кеп затны юсюнден сагыш этебиз. Малкьар халккыны, республиканы жашауунда газетни магъанасыны, аны торлю-торлю заманлада чыгьаргьанланы, анга онла бла жылланы ичинде кертини болуп келгенлени, бюгюнню эм тамблагы заманыбызны да юслеринден.

Белгилисича, 1924 жылда биринчи июньда Нальчикде «Къарахалкь» газетни биринчи номери чыгьады. Ол орус,кьабарты эм малкьар тилледе басмаланганы бла айырмалы болганды. Ма бу изданиядан башланады бизни миллет журналистикабыз.

Тауулагьа ана тилде газет окьугьан кьалай уллу насып болгьанын айтыр кереклиси жокьду. Жангы жашауну кьурауда, кьарангылыкьдан бла жакхилликден кьутулууда ол кьаллай уллу магъананы тутханын да ангылатыр кереклиси болмаз. Аны юсюнден кеп торлю оюмларгьа боллукьду, алай ол терсди деп айтырзга базынырыгь а хазна чыкьсын.

1944 жылда мартда сталинчи-бериячы башчыланы кюйсюз буйрукълары бла халккыбыз бир талай сагьатны ичинде ата журтсуз, кьыраллыкьсыз эмда газетсиз да кьалган эди. Жалаңда оюч жылдан тауула туугьан жерлерине кьайтып, законлукь бла тюзлюк тохташдыргьанларындан сора издание жангыдан чыгьып башлагьанды. Ол а 1957 жылда майда болгьанды. Биягы журналистле, алгьын-

ча, ишни кьолгьа кьыстау алгьандыла.

Озгьан заманлагьа хыйсап этип кьарасанг, газет халккыны кьадары, жашауу бла жашагьанды, аны сейирлерин, муратларын, кьууумларын, жарсыуларын, итинулюгюн кьолундан келгенича кёргозтгенди, кесини бетлеринде харкюнлюк ишлеринден, кьайгьыларындан, жарсыуларындан толу хапар билдирирге кюрешгенди деп арсарсыз айтырзга боллукьду. Газетчиле, тегерекде бола тургьанны эсепге алыу бла чекленип кьалмай, кеслери да кеп огьурлу башламчылыкьла этгенлерин, болушлукь керек болгьанлагьа аны тапдыргьанларын, адамланы оюмларын, сезимлерин иги жанына бурургьа себеплик этгенлерин, жангычылыкьны

терк ала билгенлери эмда интернационалист ниетлери бла юлюго кёргозтгенлерин, окьуучуларыны билимлерин ёсдюрюр, миллет сезимликлерин кётюрюк ючюн кьолдан келгенни аймагьанларын, аланы огьурлу, ахшы ишлеге талпындыргьанларын, экономиканы, культураны, тилни айнытугьа, миллет интеллигенцияны кьураугьа юлюшлерин кьошханларын энчи чертирге сиеме.

Бюгюнлюкде да, изданианы юбилейин белгилей, биз журналистлени битеу тёлюлерин да, бизни тамата жолдашларыбызны, коллегаларыбызны, кьыйын болумлада, бирде энчи хазырланыулары, керекли сынаулары да болмай, алай бек керек болгьан газетни чыгьаргьанланы, кьадарларын аны бла байламлы этгенлени, анга болгьан затларын-кючлерин,саулукъларын, жюрек кьызынуулукъларын, хунерликлерин, фахмуларын да аямай бергенлени барысын да уллу хурмет бла эсгеребиз. Аланы бир кьауумуну атларын айтмай болмайма. Редакторла Беппайланы Таусо, Насталаны Сохта, Кьумукъланы Салих, Акьшакъланы Ёлжорукьа, Цораланы Магомет, Шауаланы Салих, Шауаланы Миналдан, Каццланы Хабу, Черкесланы Сарбий, Бёзюланы Ахмат, Гузеланы Исхакь. Жууаплы секретарьла-Уяналаны Чомай, Негерланы Мухарбий, Теммоланы Хамит, Гуртуланы Берт, Хочуланы Салих, Холаланы Азрет, Маммеланы Магомет.

Уллу Ата журт урушну биринчи кюнлеринде окьуна Афшакьаланы Ибрагим, Беппайланы Фаризат бла Фатимат, Будаиланы Азрет, Гуртуланы Солтанбек, Жаболаны Асхат, Мусукаланы Алий, Османланы Дадаш, Чеченланы Билял, Ша-

уаланы Ахмат газетде ишлеп тургьанлай фронтха кетгендиле. Кьаламны сонгоге алышып, фашист уучлау-чула бла сермешледе жигитлик,кишилик да этип, Ата журтну эркинлиги эм жалынчакьсызлыгы ючюн жанларын бергендиле. Аланы унутмау бизни сыйлы борчубузду.

Гьыттыланы Максим, Макьтыланы Сафар, Маммеланы Магомет, Малкьондуланы Хамит, Мирзоланы Алий, Кючюкланы Магомет, Биттирланы Хамит, Тёппеланы Назир, Ботталаны Ибрагим, Кьудайланы Хасан, Юсюпланы Омар, Ездэнланы Абдуллах, Балаланы Осман, Батчаланы Шахидат, Жаникаланы Мажит, Таукенланы Идрис, Аппайланы Музафар, Токумаланы Хусей, Чабдарланы Кьубадий, Хачаланы Магомет, Макьтыланы Саид да газетде, кеп жылланы ишлеп, аны айнууна уллу кьыйын салгьандыла, кеп жаш адамны да юйретгендиле. Жарсыугьа, ала жашаудан кетгендиле, алай биз аланы унутмагьанбыз. Аталры газетни тарыхында кьаллыкьдыла.

Кьулбайланы Алий, Батчаланы Дума-сар, Зокаланы Зейтун, Текуланы Жамал, Гергьокькланы Исмайыл, Биттирланы Аминат, Бёзюкланы Фатимат, Алийланы Кулина, Кьайгьырмазаланы Борис, Толгьурланы Камал да жашауларыны иги кесегин изданианы чыгьарыугьа бергендиле, аны иглендириуге да уллу кьыйын салгьандыла. Аланы бирлери башха жерледе ишлейдиле, башхалары - солуудадыла. Бизге профессионализмликни дерслерин бергенлери, бет жарыкьлы эмда жигер урунганлары ючюн биз аланы алларында баш урабыз.

(Ахыры 4-чю бетдеди).

Кертини айтырғъа, осал затланы ачыкъларғъа, игиликге кёллендирирге

(Ахыры. Аллы 3-чю бетдеи).

Белгили жазуучула, поэтле эмда алимле Тёппеланы Алим, Толгурланы Зейтун, Голюйлан Мажит, Мокъланы Магомет, Токумаланы Жагъафар, Шауаланы Хасан, Гуртуланы Салих, Отарланы Исмайыл кеслерини урунуу жолларын газетден башлагъан эдиле. Ала кеслери айтыучула, ол алагъа жашауну чынтыт школу болгъанды, суратлау чыгъармачылыкъга жол ачханды. Аланы бир-бирлери шёндю да редакция бла байламлыкъны къаты жорютедиле.

Холаланы Марзият, Османланы Хыйса, Токълунаны Борис, Махийланы Амин, Бөппайланы Муталип, Къонакъланы Хасан. Ала барысы да сайлагъан усталыкъларына кертчиликлери, ишлерине чыгъармачы кёздөн къарагъанлары бла айырмалыдыла. Къысхасы, ышангылы адамладыла, алагъа не жумушну да арсарсыз бююругъа болукъду.

Жаш адамларыбыз да бизни, окуучуларыбызны да къууандырадыла. Таппасханланы Аминат, Байсыланы Марзият, Саракуланы Асият, Трам-

Бизде газет бетни не къадар ариу этер ючюн хунерликлерин аймагъан уста специалистле ёсгендиле. Бизни оператор кызларыбыз, кеслерини коллегаларына бир зат бла оздурмагъандан сора да, иш кёллюкълери бла, билимлери бла эмда хунерликлери бла да юлголю болгъанлары бек жычыуун кёрюнеди.

Газет кёп адамны къатышыуу бла, кыйыны бла чыккъанын, коллектив чыгъармачылыкъны хайырымдан жолталганын белгилемей жарамаз. Анда ишлеген хар

Лизаны, Аппайланы Магометни, Иван Полищукну, Темуккуланы Адилни, Атталаны Анатолийни, Элекуланы Хасанни, Таумырзаланы Далхатны, Махийланы Азизаны, Текуланы Жамалны, Чочайланы Нажабатны, Туудуланы Борисни, Алиса Таримни, Къужонланы Эльмираны, Улбашланы Саниятны, Аппайланы Жаухарны, Уяналаны Заринаны, Сабанчыланы Хажимуратны белгилерчады.

Биз окуучула бла байламлыкъларыбызны мындан ары да кючлендире барырга мурат этебиз. Нек дегенде жангы авторла - жангы темалыдыла, жангы оюмладыла, кертиликни бютюк толу кёргозтоуну амалыдыла.

Бусагъатда биз неге кыйгъырабыз, не зат ишлейбиз, артыкъда магъаналыгъа, кереклиге нени санайбыз? Республиканы жашауу кёп планлы, тюрлю-тюрлю болгъанын биз кёрюп турабыз. Ол себепден аны хар жаны бла да шарт кёргозюрге итинебиз, кертиди, ол хар заманда да къолубуздан келип къалмайды. Бизде жаммауатха артыкъда магъаналы болгъан информация, аналитика статьяла, эсде къалырча репортажла, критика корреспонденцияла аз болгъанларына да жендирибиз.

Мындан ары редакция власть эм управление органланы ишлерин бютюк кенг кёргозюрге, аны ючюн материалла жазууну тюрлю-тюрлю жанрларын бла формаларын хайырланырга мурат этеди. Райнок экономиканы болумларында жетишилми ишлеген урунуу коллективлеге, мюлк башчылагъа, предпринимательлеге, фермерлеге кёбюрек эс бурургъа тийишлиди. Заман тюрленген эсе да, урунган адам бизни басма сёзюбюзде баш жигитлей къалады.

Арт жыллада тарыхха, маданиятха, адет-төрелеге, диннге, билим берууге, медицинагъа аталган материалла кёбюрек чыгадыла. Ол темалагъа бардырылган «тёгерек столла», дагъыда ююрно, сабийликни, аналыкъны, ичгичиликни, наркоманияны, алкоголизмни, аманлыкъчылыкъгъа, экстремизмге бла терроризмге къажу кюрешни проблемалары

кёрюрюлген статьяла бла корреспонденцияла адамланы сансыз къоймайдыла. Биз ол ызын андан ары бардырыр умтулубуз.

Не затны юсюнден жазсала да, журналистле айырлыкъ, гурушхалыкъ, сёз болуу, даур этиу игиликге келтирмезликлерин уста биледиле. Ала тюрлюнгендиле жалаанда бир тили болуп ишлеу, кючю бирикдириу бла хорларгъа боллугъун не кыйынылыкъны да, жалаанда алай бла къутулургъа къолдан келлигин бизге төре болмагъан осал адетледен, жалаанда ол заманда жетерге боллугъун жетишимлеге. Халкъланы шөүлхукъларыны, къарындашылыкъларыны, бирликлерини, миллетле аралы келишилукюкю, тынчлыкъны, ырахатлыкъны темасы газетибизге баш магъаналы тема болгъанлай къалгъаны да ма аны ючюндю.

Журналист ишни кыйматлыкъларын, качествен юслеринден кысха айтханда, биз аны жолун материалланы шартладан не къадар бай этиуде кёребиз. Башхача айтханда, биз тузсуз-мыстысыз хапарладан, къатыш-къутушлукъдан, бир ыздан таймауу жазуудан, белгили шартланы чынап туруудан, бош затланы асыры бек кётюрюден къутулургъа керекбиз.

Энди уа кёллюбюзде болгъаны юсюнден. Биз «Заман» керти окууна халкъ газет болурун, бизге не къадар кёп адам жазарын, телефон бла сёлеширин, битеу тёлюени, профессионаллы, социальный къауумланы да келечилери аны бетлеринде кеслерини оюмларын, сагъышларын айтырларын бек сөөбиз.

Газетибизни хар таулу юйор жаздырырын, аны заманында алырын эм окуурун бек кюсейбиз. Биз а ол бютюк сейир, магъаналы, хайырлы, кыйматлы болуп ючюн, къолубуздан келгенни аймазлыкъларыбызны кыйтарып айтама. Кюн сайын да окуучуларыбыз бла ачыкъ сёлеширге, аланы жарсытхан проблемаланы кётюрюрге, газет аны окуучулары сүйгенча болурча этерге кюреширкибиз.

АТТАЛАНЫ ЖАМАЛ.

Редакцияны коллективи Социалист Урунууу Жигити Моллаланы Шарафутдин бла бирге. 1975 ж.

Не тюрлю ишни да багъасын адам чыгъарганын ким да биледи. Асламлы информацияны органларыны юслеринден айтханда, кыйсы изданияны да даражасы, танылуу, сёзюно магъанасы да анда ишлеген журналистлеге, аланы усталыкъларына, къуралыулукъларына, кертиликлерине, башламчылыкъ эте билгенлерине кёре болады. Редакцияны шёндюю къаууму бириккен, шөүх коллектив болгъанын, анда чыгъармачы болум, бир бирни ангылаулукъ, иш кёллюк, бир бирге хурмет этиу төреди. Барысына да бир борчу тамамлауда хар ким кесини магъанасын, жерин да шарт биледи. Аны ёзегин а газетге алтмышынчы, жетмишинчи, сексенинчи жыллада келгенле тутадыла: Хучиналаны Ануар, Теммоланы Мухадин, Текуланы Хауа,

ланы Зухура, Тикаланы Фатима, Улбашланы Мурат, Кетенчиланы Зулфия, Жангоразланы Нажабат, Кульчаланы Зулфия, Курданланы Сулейман сынау, усталыкъ жыйышдыра барадыла, бола тургъан ишлени, болумланы терен билирге, хар нени, да эбине жетерге итинедиле. Газетни келир заманын биз ма ала бла эмда журналист усталыкълары энди сайларыкъла бла байламлы этебиз.

Жашау бир жеринде турмайды. Газет да арт жыллада эслерча тюрленгенди, магъаналы игиленгенчи, сыфаты да айбатды. Компьютер амалла бизге бютюк кенг онгла бергендиле. Кюн сайын тюрлюно номерле чыгъарырга энди биз юйренгенбиз. Электрон версиясыны хайырымдан а «Заманын» бююнлюкде кёп къыраллада бла континентледе окуйдула.

адамгъа кёреди аны качество, заманында чыккъаны да. Аны себепли кеслерини борчларын бет жарыкълы толтургъанланы, анга жууаплы кёздөн къарагъанланы, бир ишбизге тийишли юлюк къошханланы барысы да-журналистле эм корректорла, операторла эмда секретариатда бла бухгалтерияда ишлегенле, тилманча, секретарь-референт да - не уллу махтауы, не ариу сёзге да тийишлидиле.

Болсада газетибиз, хар башха изданича, жалаанда профессионал журналистлени кыйыны бла чыккъамагъаны жашырынлыкъ тюрлюдю. Аны басмалауыга не заманда да онла бла, жюзле бла жаммауат корреспондентле себеплик этгендиле.

Шёндю да «Заманын» чынты, керти шөүхлары бла болушлукълары аз тюрлюдюле. Аланы араларында Геляланы

ЫРАЗЫЛЫКЪ

Мени керти сёз нёгерим

Малкъарлыла ёз жерлерине къайтхандан сора битеу кёллери окуугъа бергенлери белгиледи. Мен да педучилищени тауусуп, арта университетде ёсдюргенме билимими. Сора школгъа ишлерге келгенме. Газетни биринчи чыккъан кезиунден башлап бююнлюкге дерин алганлай турама.

Мында алгъын заманда, бусагъатда да ишлегенлени кёбюсюн танийма. Аладан бирлери къолумда окугъанладандыла. Сёз ючюн, Токумаланы Хусейин (жаннетли болсун), Холаланы Марзият, Зезаланы Лида, Курданланы Сакинат мен усталыкъ этген Хасанияны 16-чы номерли

школунда билим алгъандыла.

Редакцияда эрттеден бери урунган Текуланы Хауа, Токълунаны Борис да бир эллириримдиле, огурулу, билимми адамладыла. Журналистледен бирлери телевиденияда бериле этеди да, аланы ашыгып сакълайма. Газетде иш быланы, тиллерин бай этип, теманы магъаналы жанына эс бурургъа юйретеди.

Бусагъатда «Заман» бир аз багъаракъ болгъанлыкъгъа, алмай къояргъа кёлюм бармайды халкъымы аллында кесими борчлугъа санагъандан. Республиканы, миллетибизни не бла жашагъаныны юсюнден ёз тилибизде чыккъан бир

изданиябыз барды да, анга кесибиз тутхулукъ этмесек, ким жарсырыкъды?

Бу кюнде, жумушла чыгып, юйде турмагъаным себепли бир талай номери къолгъа тюшмегенди. Бош болгъанымлай, сүйген газетими оздурган экзemplяларын талпынып окууп чыккъаным. Ол эки-юч кюнню ичинде сейир этерча къаллай бир жангы затны юсюнден хапарлы болдум!

Абадан авторладан Хучиналаны Ануар бла Теммоланы Мухадин жазгъан материалланы окуургъа суйючюме. Османланы Хыйсаны эски суратланы юсюнден жазгъанлары да магъаналыдыла.

Жаш тёллюк чыгъармачылыкъы да махтарчады. Журналистле Саракуланы Асият, Байсыланы Марзият, Жангоразланы Нажабат иги кюрешедиле. Аланы материалларында, энци кёз къарам эсленип, тинтиу этиледди. Олду окуучугъа сейири. Штатда болмагъан корреспондентлени статьяларына да къарайма. Аладан билебиз районларыбыз, эллерибиз бююнлюкде не бла жашагъанларын.

Сора устазлагъа бир айтырыгъым - миллет газетибизге уллу кёллюк этмей, аны жаздырырга, школчуланы да ол иште тири къошаргъа кюрешигъи. Нек дегенде бусагъатдагы жаш адам периодикада басма-

ланган информациядан хапары болмаса айыпды. Дерслеге жараган материалла да «Заманда» аслам тюбейдиле. Алада уа халкъны тарыхыны, культурасыны айнуу жоллары шатык ачыкъланады.

Жашауум миллет театрыбыз, газетибиз, журналыбыз бла байламлыкъдады. Аны себепли озган жылланы жарныкъ эсгерилери бла бирге бююнлюккю кюнден да хапар табабыз. Битеу жюрөгим бла сүйген «Заман» газетни юбилейи бла алгышлап, сау болугъуз, дейме.

КЪАРЧАЛАНЫ ШАМА,
билим берууну отичинги.

Тюрлю-тюрлю жыллада газетге редактор-лукъ этип тургъанла

БЕПАЙЛАНЫ Таусо

НАСТАЛАНЫ Сохта

АХШАЯКЪЛАНЫ Элжорукъа

КЪУМУКЪЛАНЫ Салих

ЦОРАЛАНЫ Магомет

ШАУАЛАНЫ Салих

ШАУАЛАНЫ Миналдан

КАЦИЛАНЫ Хабу

ЧЕРКЕСЛАНЫ Сарбий

БЕЗЮЛАНЫ Ахмат

ГУЗЕЛАНЫ Исхакъ

Шартла

Багъаларын чыгъарыу

«Къабарты-Малкъар АССР-ни урунганларын коммунист ниетде юретиу, аланы мюлк эм культура къурулушу борчларын тамамлауға кырауда хайырлы ишлегени ючюн...»

Бу тизгинле СССР-ни Баш Советини Президиумуну «Коммунизмге жол» («Заман») газетни «Сыйлылыкны Белгиси» орден бла сауғалау юсюнден Указында жазылыпдыла. Ол сауға аны элжижылгына берилгенди. Ол а 1974 жылда болганды.

Ол жыл бир къауум журналист газетде кеп жылланы бет жарыкылы ишлегенлери ючюн сауғалангандыла. Алайды да, ол заманда пьсьмола бёлюмю башчысы Кючюкланы Магометге бла партия жашау бёлюмю таматасы Ностуланы Магометге «Къабарты-Малкъар АССР-ни культурасыны сыйлы къуллукъчусу» деген махтаулу атла берилгендиде.

Газетни редакторуну орунбасары Мирзоланы Алий, пропаганда бёлюмге башчылык этген Батчаланы Думасар, редакцияны жууаплы секретары Гуртуланы Салих, жууаплы секретары орунбасары Текуланы Жамал, совет къурулуш бёлюмю таматасы Тёппеланы Назир Къабарты-Малкъар АССР-ни Баш Советини Президиумуну Сыйлы грамоталары бла сауғалангандыла.

ЭСГЕРИУЛЕ

Андан юлгю алыргъа итингенбиз

Эсимдеди, «Коммунизмге жол» газетге подчитчик болуп ишге биринчи келген кюнюм. Ол заманда Малкъондуланы Хамит эл мюлк бёлюмге башчылык эте эди. Гыттыулары Максим, Этезланы Омар, Мирзоланы Алий кибик сынаулу журналистле бла бирге ол жаш тёлую юретиуге бек уллу къыйын салганды. Ала халкъ аллында жетишимли ишлейдиде, кеплери жууаплы къуллукъчула, жазычула болгандыла. Юлгюге, Гуртуланы Салих, Токумаланы Жагъафар, Къулбайланы Алий, Теммоланы Мухадин, Шауланы Хасан эм кеп башчала жазаргъа, басмада ишлерге да андан юйренгендиде, бу кюнледе да ала аны атын уллу ырызлыкъ бла сагъынадыла.

Хамит «Коммунизмге жол» газетде (урушха дери «Социалист Къабарты-Малкъар») 1938 жылдан башлап пенсиягъа чыккынгынчы дери ишлеп келгенди. Ары дери уа, 19-чу жылда, Нальчикдеги педагогика техникумну бошагъандан сора Кёнделенде устаз болуп тургъанды, ликбез къымылдауға тири къатышханды. Школда драма эм хор кружоклагъа башчылык этгенди, элни, аны адамларыны, аланы жетишимлерини эм жарыуларыны юслеринден газетге дайым да жазып тургъанды.

Аны бла бирге Хамит институтну

Малкъондуланы Хамит элли корреспондентле бла тобешиуде.

заочный бёлюмюнде окъугъанды. Ол заманда газетде ишлегенле, элли корреспондентни хунерлигине эс буруп, аны редакциягъа чакъырадыла. Алай бла келгенди журналистикагъа Хамит. Урушну жылларында да къыймагъанды ол ишин: аскер училищеде къабаргъа газетни редактору болуп, солдатланы юслеринден аскер газетлеге да жазып тургъанды.

Уллу хунерлиги, усталыгъы, жашау сынауу болгъан, жашланы да чынты журналистле болургъа дайым юйретгенди. «Статьяда ётюрюк затчык ишни ююп къояргъа боллукъду. Аны себепли жазгъан затларыгъызда ётюрюк арталыда болмасын. Керексиз тырман да этилмесин. Жазардан алгъа хар затны да эсеплеп, ол не келтирлигин оюмлап кёрююз», - деучю эди.

Кеси ишинде да ол аны бизге, жаш газетчилеге, кеп кере кёргюзгенди. Бизни, стилистикадан сора да, оюмлай билерге, логикагъа, аны къой, грамматикагъа дери да юйретгенди. Университетден, институтдан хазыр журналист болуп бир киши да чыкмайды. Жаш аллай даражагъа жетер ючюн, кертиси бла да, бек уллу къыйын салыргъа керек болады. Арымай, талмай ишлерге.

Хамит а бир заманда да арыдым, талдым демегенди. Ол эл мюлк бёлюмю таматасы болгъанында, редактору заместители болуп ишлегенде да, кесини борчун тийишли толтруп тургъанды. Кеп жылланы «Коммунизмге жол» газетни партия организациясыны башчысы болуп келгенди.

Хамит Сюлеменовични урушну жылларында болдурган жигитлигине, мамыр жыллада этген ишине совет правительство кереклисича багъа бичгенди: ол Кызыл Жулдузну ордени, Ата журт урушну экинчи даражалы ордени эм кеп майдалла бла сауғаланганды. Мамыр иш ючюн «Сыйлылыкны Белгиси» орденнге, «КъМАСР-ни культурасыны сыйлы къуллукъчусу» деген атха тийишли болганды.

ХУЧИНАЛАНЫ Ануар.

Юбилей бла, «Заман»!

Бизни республиканы эмда кыралыбызны белгили адамлары алгышлайдыла

Мамырлыккыны, ырахатлыккыны безгитиуге юлюшюгюз уллугу

Депутат корпусу атындан, кесим энчи да «Заман» газетни коллективин юбилей бла жюрегимден кызыу алгышлайма!

90 жыл - ол сау ёмюрдю, сизни изданиягызыны бетлеринде туура кёргюзюлгөн ёмюр. Газет тыш сыфатын тюрлендире, жангы тема-ла таба барады, алай баш магъанасын а тас этмегенди - бийик культуурасы, интеллигент ышанлары болгъан, учундургъан издание болгъанлай кылады. Сиз кесигизге махтау излемейсиз, сенсациялы ызыларындан кыууп айланмайсыз, туугъан жерибизде жашагъан жигер, асыл адамларыбызны жашауларыны юслеринден жазасыз.

«Заман» кесин кёлпеге сойдюргенди, окчуу-чуларыны араларында аны даражасы жюрюйдю, ол шёндоюлюю проблемаланы ачыкылагъан магъаналы басма органга айланганды. Бек игиси уа - ана тилин сакларга, жаш тёлнюю ахшы адет-тёрлерибизни юлгосюнде юйретиуге себеплик этеди, регионда мамырлыккыны, ырахатлыккыны, миллетле аралы кели-

шиуюкно сакылауу борчун бет жарыккылы толтурады.

Бююнлюкде басма сёзюю, адамланы сезимлерин кыурауда магъанасын айттып ангылатырга кыйынды. Сау болугъуз кыйын иште арымай-талмай урунгангызы, республикада бола тургъан ишледен халкыга заманында хапар билдирип тургъаныгызы ючюн. Парламентини бла «Заман» газетни араларында байламлыккыла мындан ары да ма былай кыйыматлы, иш кёллююкде кыуаллыккыларына ийнанам.

Редакцияны коллективине, газетни окчуу-чуларына да уллу жетишимле, сейирлик тобешиуле, кёл жангычылыккыла, кыуанч, насып да тежейме!

ЧЕЧЕНЛАНЫ Ануар,
Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Председатели.

Сююю окчуубуз, ёхтемленебиз

Мени анам Марьям жюз жыл жашагъанды. Ахыр кюнюне дери «Коммунизмге жол», артада уа «Заман» газетни сююю окчуп тургъанды. Бир номер кёлмей кыалса, бизге, тырман этип, излетгенди.

Аны айтханым, ана тилибизде чыкыгъан газет бизни халкыга бек багыалды. Ол тилибизни айнытырга, миллетибизни бириктириге, бурунгууладан кыалгъан адеттерибизни, тарыхыбызны сакларга болушады, жаш тёлюге билеклик этеди. Алай эсе уа, анда ишлеген адамла халккыны сыйлы кыуулукчуларыдыла, аланы ишлерине биз, таулула, ырызлыгыбызны билдирибиз, уллу ыспас этебиз.

«Заман» газетте 90 жыл толгъанды! Ол а барыбызга да кыуанчды, байрамды. Аны бла баш редакторну, мени керти шухуму, Агталаны Жамалны, аны бирге битеу журналистлени да алгышлайма! Кёл жылланы жашагызы, ишигизден кыуаныгызы, насыплы болугъуз, багылы эгечлерибиз, кыарындашларыбыз!

ЗУМАКУЪЛЛАНЫ Борис,
КъМР-де Адамланы эркинликлери жаны бла уполномоченный.

Ниет чигинжибиз

Бу кюнледе миллетибизни «Заман» газетине 90 жыл толады. Ол кертиси бла да халк байрамды, бек биринчиден а, окчуучуларыны кыуанчыды. Аны тарыхында жангы кыуалгъан кезию болгъанды, ёчюлгөн жыллары да сыналгъандыла, алгъа ургъан, айныгъан заманы да кёлгенди. Кыйын, кыуанч кюнлеринде да ол хар заманда кесини окчуучусуна кертичилай кыалгъанды.

Кёлпел, кеслерини ал атламларын анда башлагъанларына огурулу ишгеча кыарай, бююнлюкде уллу жетишимлеге жетгендиле. Халкыбызны алдабар жашлары бла кызылары «Заманны» бетлеринде кеслерини жетишимлери ючюн махтау, бюсюреу эм уллу хурмет да тапхандыла.

Бююнлюкде окчуучулары, халкыбызны асыл, эсли адамлары, саулайда жамауат ана тилибизде чыкыгъан газетте бек уллу ниет хазнагача кыарайдыла эм бек уллу кый-

мат, магъана да бердиле. Анда ишлеген журналистлеге да бюсюреу эм алгыш сёзле айтадыла.

То к с а н ж ы л ы к ы изданиябызны кыарачайлыла, кыумукълула, ногъайлыла эм Орта Азияда бла тыш кыараллада жерлешлерибиз да сююю окчуудула, хар номерин ашыгып саклайдыла. Узак кюнлени халкыбызга кыуланганлай жаша, ёс, айны, «Заман»!

УЛАКЪЛАНЫ Махти,
филология илмулары доктору, профессор,
Къабарты-Малкъар эм Къарачай-Черкес республикаланы илмуларыны сыйлы кыуулукчусу.

Тил, тин байлыгыбызны сакылаучулары

Къарачайда, Малкъарда да миллет газеттерибизни бююнлюкде ата-бабаларыбыздан келген энчи миллет шартларыбызны - тил, тин байлыгыбызны - сакылауда, айнытуда уллу магъаналары болгъанына сёз жокъду.

«Заман» бла «Къарачай» газетле, ана тилибизни тутуругу болгъандан сора да, миллетни бирлешдирген ара багыанагъа санарга болушкыду. Аланы миллет оюмун, сезимини тамамлашдырууну да кеслерини сыйлы борчларына санайдыла газетлени кыуулукчулары.

«Заманны» Къарачайда кёлпел окчуудула, анга уллу багъа да бердиле. «Къарачай» газетте кыошак болуп, «кыонакыгъа» да келиучюдю ол. Аны КъЧКЪУ-ну студентлери, устазла окчуу процессде да хайырланадыла. Магъаналы кыуулуккыну толтургъан «Заман-

ны» 90-жыллыккы юбилейи бла алгышлай, КъЧКЪУ-ну кыарачай эмда ногъай кафедрасыны профессор-устаз коллективини атындан газетте мындан ары да уллу жетишимле, редакторна, кыуулукчуларына сюек сауулук, насып, узак ёмюр тежейме.

АЛИИЛАНЫ Тамара,
филология илмулары доктору, профессор,
къарачай эмда ногъай кафедраны таматасы.

Ишигизден кыуаныгызы!

–Мен «Заман» газетни сююю окчуйма. Аны бетлеринде республиканы жашаууну, адамланы харкюнлюк жасыуларыны, малкъар халккыны тарыхыны, белгили адамларыбызны юслеринден тынгылы хапар алырга болушкыду.

Ана тилде чыкыгъан газетибизни коллективин алгышлай, мындан ары да, статьяларыгызы бла халккыны кёлню кётюрюп, миллетге хайырлы болугъуз дергим келеди. «Заман» бла бирге кёл жылланы кыуанчларыбызны белгилейик!

УЯНАЛАНЫ Аминат,
КъМР-ни Башкысыны кенгешчиси.

Номерлерини санауу тохтамасын

Бек алгъа «Заманда» ишлегенлени эм аны окчуучуларын, анга жазычуларыны барысын да алгышлайма. Аны номерлерини санауу бир заманда да тохтамасын, окчуу-чуларыны саны кёлпел, газетни магъанасы кётюрюле, халкыбызны арасында даражасы ёсе барсын!

Газетде эс буруп окчуурча материалла аз басманмайдыла. Халкыбызны алгыннгы жашаууну, баша миллетле бла арада кыаллай байламлыккыла жюрютгенлерини, культуурабызны, литератуурабызны мурдорун кыурагъанлай, алтары республикадан, тап Россейден тышында да белгили болгъанлайны юслеринден да.

«Заманны» бетлеринде кёл тюрлю проблемала кётюрюледиле, аланы санарга кереклиси жокъду. Алай, мен акыл этгенден, журналист коллективини газетни бютюнда иги, бютюнда сейирлик, хар юйюрге алырча, окчуурча этерге онгу барды, профессионал усталыгы да жетерикди.

ГЕЛЯХЛАНЫ Абдулла,
КъМР-ни Конституция сюдюню председатели.

Огурулу жумушугъузга жетимшли болугъуз!

Къабарты-Малкъар Республиканы прокуратурасыны коллективини атындан, кесим энчи да барыгызына да 90-жыллыккы юбилей бла алгышлайма.

Сиз жамауатны оюмун, сезимин кыуарысыз, адамны акылында болгъанны айтырга законлу эркинигин кыурулайсыз, жамауатха республиканы жашаууну, ол санда Къабарты-Малкъарны прокуратурасыны органларыны ишлерини юсюнден магъаналы хапар билдиресиз. Сау болугъуз!

Биз Сизге кыйын жумушугъузга бютюн уллу жетишимле, сауулук, тынчылык, ырахатлыккы тежейбиз. Сизни кыйыныгызыгъа, усталыгыгызыгъа да тийишли багъа бераллыккы окчуучуларыгызы кёл болсунла!

Уллу хурмет бла,

Олег ЖАРИКОВ,
КъМР-ни прокурору, юстицияны
2-чи классы кырал советниги.

Бир бирге билек болуу хайырлыгы

КъМР-де УФСИН-ни башчыларыны эмда энчи составыны атларындан сизни «Заман» газетни биринчи номери чыкыгъанлы 90 жыл толгъаны бла жюрегимден кызыу алгышлайма.

Бу юбилей республикабызны айныу жолунда магъаналы шартды. Анча жылны ичинде газет жаш тёлнюю патриот ниетде юйретиуге, миллетни тилин, адет-тёрлерин сакылауда себеплик этип келеди. Бизни управленины кыуулукчуларыны бла журналистлени араларында тюзетиучою учреждениеларыбызда тургъанлайны адеп-кылыккыга юйретиу жаны бла бирге ишлеуери да анга шагъатды. Ол бек кереклиди эмда хайырлыды. Сизни аллай башламчылыккыларыгызыны окчуучула да жаратхандыла.

Чыгъармачы коллективигиз кийик сауулуккы, насыплы болугъун сюйгенибизни билдирибиз. Жангы жетишимлеге жетерге Аллах сизге куч-кыаруу берсин!

М. МАРЖОХОВ,
УФСИН-ни таматасы, ич службаны полковниги.

Бютюн уллу хорламлагъа жетишиз!

Хурметли коллегаларыбыз!

Россейни Журналистлерини союзуну секретариатыны атындан сизни «Заман» газетни юбилейи бла бюрегимден кызыу алгышлайма. Токъсан жыл- ол акылман болууну эмда чыныгынуу жыл саныды.

«Заманны» басма сёзюнде көп төлюле ёсгендиле эм юйренгендиле. Ол халкыны тарыхыны, аны жигер ишлерини жазуучусу, шүөхлүкчү ючюн, миллетле аралы келишулюкчү ючюн кюреши болганлай кылады.

Аны чыгъаргъанлары барысы да ахшылык этерге итинулеринде жетишимле болдуруларын, кыйын, алай огурулу ишлеринде бийик хорламлагъа жетерлерин, саулыкълу болууларын, юйорлери бла тынч-ырахат жашау этерлерин сюйгеними билдире.

Всеволод БОГДАНОВ,
Россейни Журналистлерини союзуну председатели.

Бек игилени санындагы

Къабарты-Малкъар Республиканы Журналистлерини союзу «Заман» газетни коллективин 90-жыллык юбилейи бла алгышлайды.

«Заманны» къадары сукъланырчады: ол, кёлени юйретип, чыгъармачылык жолгъа чыгъарганды. Халкларыбызны уруну эм аскер хорламларын кесини бетлеринде кёргозтучо болганды. Туугъан республикабызда жашаган көп миллетли араларында шүөхлүкчү, келишулюкчү кючлендириу, мамырлыкны саклау ючюн не заманда да кыты сюелгенди, тозлукчю ючюн кюреши болуп келеди.

Газетте, халкыныча, көп кыйынлык сынаргъа да тошгенди. Онюч узакъ жылны тынгылап турурга тошгенди анга. Алай, тозлукчю хорлап, ол жангырганды, кюч-кыаруу алганды. Бусагъатда ол жарашдырылганы, магнасы бла да республикада бек игилени санындады. Халкыны ёкюлюдо, окуучуларыны муратлары, кыууулары бла жашайды. Литератураны, искусствону айнытыгъа, миллет кадрланы хазырлауа да аны кышумчулугу айтып-айтамза учулду.

«Заманны» юбилейи битеу журналистиканы байрамды. Бюгон, сизни алгышлай, багъалы кылам къарындашларыбыз, кийик саулыкълу болуругузу, тынч-ырахат жашау этеригизни, ишигизден кыуанырыгызыны сюйгенимибизни билдиребиз.

Борис МАЗИХОВ,
КъМР-ни Журналистлерини союзуну првленини председатели.

Литература кадрланы гюрбежиси болганлай кылады

Хурметли коллегаларыбыз! «Заман» газетни биринчи номери чыкыгъанлы 90 жыл толганы бла алгышлайма. Анча жыл мындан алгъа, революциядан сорадагы кыйын жыллада тарых атламларын биринчи кере этгенди малкъар газет. Аны халкыгъа тутхан магъанасын айтып аныглатыргъа да кыйынды.

Газет не заманда да литература кадрланы гюрбежиси болганын белгилемей жарамаз. Малкъар назмуучуланы бла жазуучуланы биринчи чыгъармалары ма анда басмалангандыла. Артада уа ала битеу кыралгъа, андан тышына да белгили болгандыла.

Бусагъатда редакцияны коллективи иш кёллю, хунерли адамладан кыралганды, кючюлюдо. Туугъан Къабарты-Малкъарыбызны айнытыу, жашнатыу жаны бла салынган борчланы тамамларгъа аны кюлондан келликди. Мындан ары да алай бола барлыгына ишеклим жокъду.

Озгъан ёмюрно кыйын 20-чы жылларында жаратылып, бу издание жамауатны оюмун, сезимин иги жанына тюрлендириуге, мамырлыкны бла келишулюкчю саклауа бла кючлендириуге юлюш кышады. Ол культурада, жамауат-политика жашауда бола тургъан ишледен халкыгъа мындан ары да толу хапар билдирип турлуугуна, социальный, экономика борчланы толтурууга, жамауатыбызны бирикдириуге себеплик этеригине ийнанабыз.

«Адыгъ псалъэ» газетде ишлегенлени, аны окуучуларыны атларын сизге, бизни коллегаларыбызгъа бла шүөхларыбызгъа, журналистикада жангы хорламла, бизни көп миллетли Къабарты-Малкъарыбызгъа хайырлы ишигизде бютюн уллу жетишимле тежейме. Саулукълу, насыплы болугузу!

Мухамед ХАФИЦЪ,
«Адыгъ псалъэ» газетни баш редактору.

Заманны терзегенле

Газетни аты аны магъанасын кёргозтуп турады. Ол заманны кесине сыйындырганды. Озгъан ёмюрлени бла шендюогюню, ачыу келтирген терсликни эмда кыуанч берген тозлукчю кезиулерин. Тауула «Заманнга кесин жарашдырган хошлукъ табады» деп, бошдан айтхан болмазла.

«Заман» санауу бардырады. Секундла, минутла, сагъатла жыллагъа айланадыла. Токъсан жыл адамгъа уллайган кезиудю. Газетни да адамла чыгъаргъанлары себепли ол жаны сау организмди. Алай эсе, акылман кезиудю.

«Заман» номерден-номерге санаган кезиу газетге бла аны коллективине насыплы эмда кыйыматлы болсун!

Арсен БУЛАТОВ,
«Кабардино-Балкарская правда» газетни баш редактору.

Шүөхлүкгъа, къарындаш халланы айнытыгъа къуллукъ этеги

Сизни, кылам къарындашларыбызны, «Заман» газетни биринчи номери чыкыгъанлы 90 жыл толганы бла бюрегимден кызыу алгышлаймыз!

Озгъан жылланы ичинде ол халкыгъа терк да, тоз да хапар билдирип, огурулу ниетлени жайып, кесини миллетине таза бюрегимден къуллукъ этип, аны сейирлерин кыоруулау, кесини борчун бет жарыкълы толтуруу келеди. Бюгонлюкде эски газетлеге къарай келгенде, ол керти окуна заманны хапарчысы болганына тюшонесе. Алада республиканы, малкъар халкыны жашаулары, аланы кыуанч, мудах кючлери, ахшы кыууулары, талпынулары да кюзюдечча кёргозтюлюкчюле.

Къарачай-Черкесни бла Къабарты-Малкъарны, ёмюрледен бери да къарындашлача жашап келген халкларыбызны араларында шүөхлүкчю, огурулу кючюшу халланы кючлендириуге «Заман» уллу кыйын салганын биз уллу ыразылык бла белгилейбиз. Бек башы уа- ол уллу малкъар литературагъа, искусствого бла илмугъа кадрла хазырлауу бюрежиси болганлай кылады.

Сизге, багъалы шүөхла, кылам къарындашларыбыз, кыйын ишигизде жангы жетишимле, жангы хорламла тежейбиз. Кийик саулыкълу, насыплы болугузу, юйорлеригизден кыуаныгызы!

КАКУШЛАНЫ Хусей,
«Къарачай» газетни баш редактору.

Жангырынуу жолунда

Редакцияны коллективин эм «Заманны» окуучуларын газетигизни 90-жыллыгы бла бюрегимден алгышлаймыз!

«Заман» жаланда Къабарты-Малкъарда угъай да, саулай Шимал Кавказда да кесини энчи хаты болгъан, бек эски жамауат-политика басмаладан бириди. Саулай кырал эм ёз халкы бла бирге ол политика эм экономика кыйынлыкъланы кёргенди.

90-жыллык юбилей а газет битеу ол заглагъа чыдап, жангырынуу жолуна чыкыгъаныны юсонден билдиреди. Ол а «Заманны» тюз редакциялы политикасы эм хунерли журналистлери болганыны юсонден айтады.

Газетде ишлегенлени насып эм тутхан жолларында бийик жетишимле болдуруларын, басма органнга уа аны башалагъа ушатмагъан энчи ызын тас этмезин тежейме. Мындан арысында да «Заман» къарачай-малкъар халкыны жашау нёгери болганлай, анга тозлукчю сёзюне жетдириуге итингенлей турууна ийнанама.

Окуучуларыгъыз кепден-кеп болсунла, алгышлы болугузу.
Камиль АЛИЕВ,
къумукъ тилде басмаланган «Елдаш» деген республикалы газетни баш редактору.

БЕППАЙЛАНЫ Муталип Газетчиле

Къармашыргъа керек мында, Газет иште заманында.

Кече-кюн демей, армауда, Жерни, кёкню да къармауда.

Бирле кете, келе башха - Ташла жете, жарлы башха...

Ашыкъ-бушукъ газетчиле, Ашсыз, суусуз-газетчиле.

Сиз - миллетде - байракъчыла, Алгъа элтген байрамчыла!

Кёп жыл сюрдюнг, «Заман» газет, Не терсликни да сен тюзет!

Кесини энчи хаты эмда бети

Къабарты-Малкъар Республиканы профсоюз организацияларыны биригуюу «Заман» газетни редакциясыны коллективин, битеу журналистлени, ветеранланы, туугъан республиканы айнытыгъа, профсоюз кымылдауу кючлендириуге тийишли юлюшлерин кыошхан профсоюз активистлени да 90-жыллык юбилейи бла алгышлайды.

Сиз халкыны кыйгылары эм жарсыулары бла жашагъансыз, республиканы, кыралны да кыйын, алай махтаулу тарыхыны юсонден хапар билдире, заман бла бирге атлагъансыз. Миллетле аралы халланы кючлендириуге, Россей Федерацияны кыраллыгын бегейтиуге салган кыйыныгызы айтып айталмазча уллду. Сизни кесигизни энчи хатыгъыз, башхагъа ушамагъан бетигиз барды, россейли газетлени араларында да сиз тийишли жерни аласыз.

Къабарты-Малкъарны профсоюзлары сизни бла бирге ишлегенлени бек ырыздыла. Бу байрам кюнде сизге кийик саулыкълу, юйор насып, жангы жетишимле тежейбиз! Ниет чыныгыулугузу кючлене барсын, кыаламыгъыз жютю, алай тозлукчю болсун, окуучуларыгъызны саны не къадар кеп болсун! «Заман» окуучулар артыкъда бек сураган, сюйю да окугъан издание болганлай турсун!

Фатимат АМШОКОВА,
КъМР-ни Профсоюз организацияларыны биригуюу председатели.

Тийишписин берю

РФ-ни Федеральный миграция службасыны Къабарты-Малкъар Республикада Управленисыны таматасы Мурад Тленшев «Заман» эм «Адыгъ псалъэ» газетлени юбилейлери бла алгышлагъанды эмда аны бу служба бла бирге артыкъда тири ишлене журналистлени саугалагъанды. Аланы араларында уа газетбизни корреспондент Холаланы Марзият да (суратда) барды.

Юйюбюзге кюн тийгенча киреди

Сюрюнден кьайтып келгенден сора халкыбыз, кесини кьыраллыгын да кьурап, жангы жашауу башлаганды. Бузулган элени аягы юсюне салганды, кьыралны бла кьоншуланы болушлуклары бла журтла, шkolла, больница суюенди, жолла ишленди, жер сюрюнди.

Ол заманда ана тилде чыккан газет сууча, хауача керек эди. Ол «Коммунизмге жол» деген ат бла чыгып да башлаган эди. Аны бла бирге юйюбюзге кюн кирген сунаренг. Ол жангы жашауу кюзюсю болганды. Анда хар адам да кесин кералганды.

Таулуаны жашаулары кьалай кьуралып барганындан кюн сайын да ахшы хапарла билдиргеней, адамла келлешип ишлегенлерин, халкыны шухлукларыны юсюнден да жазганды. Керти окуна малкьар халк не заманда да уста билген эмда суююп этген ишлерин кьолгьа таукел алганды - тууган жерин аягы юсюне салыргьа, халал кыйыны бла жашау этерге, шухлук журюторге, сабийле ёсдюрюге итингенди.

...Малкьар тилде урушха дерти чыккан газетни бир саргыылдым журттакчыгын мен юйюмде энтта да сакьлайма. Ол мени анама кёчюнюлюкде туюген эди. Анам быстыр тигерге уста болганды. Аны

себепли тууган жерлеринден кёчюргенлеринде, ол тигиу этерге керекли затланы биргесине алганды. Алтын суу ичирилген халылары уа газетге чулгьаган эди.

Артада уа ол алтындан да багьалы болуп кьалганды. Анга кьарап, тууган жерни, Ата журтну тансыклагандыла. Аны ючюн деп, юйюбюзге бир тюрлю терсликери болмай азалпык сынаганла кёп санда келгенди. Таулу тишриула газетни кёз жашлары келе уппа этгенлери эсимдеди. Эр кишиле уа хыпил этген зыбыр кьол азалары бла сылай эдиле.

Ол алагьа таукеллик бере эди, тууган жерлерине, атабабаларыны кьабырларына кьайтмай кьалмазлыкларына, ол жагаларында от чагарыгына ийнандырганды. Ана тилде жазылган газетни ол хурттакчыгы эртте-кеч болса да, тюзлюк хорламай кьалмазлыкына ышанулюк бергенди.

Жылла оза барадыла, ол а халкына алгьынча кьуллук этеди. Кертиди, атын да тюрлендиргенди - «Заман» деп. Бу кьысха сезню магьанасы кьалай уллуду. Заман хар нени жерине салганын биз билебиз да.

Бу кюнлде суюген газетибизге 90 жыл болады. Бизни «Заманыбызны» не бек мах-

тасакь, не кёп ариу айтсакь да артык боллук туююду. Алай анга бек сыйлы саугьа - окьюучуларыны оюмларыды, аланы махтауларыды. Мен анга узакь ёмюр тежейме. Бизни элерибизге, шахарларыбызга жоллары кюнча жарыганлай турсунла!

Быйыл газетни баш редактору Атта улуну да юбилей жылыды. Жамал Жабирович журналистиканы уста билген, андан уллу сынауу да болган адамды, хунерли кьураучуду, фахмулу редакторду. Арт 16 жылны ичинде «Заманы» биттеу ишлери, жетишимлери да Атталаны Жамал бла байламлы болуп келедиле.

Алай аны, газетни да коллектив бла да насыллары тутханды

деригим келеди. Окьюучуларыны ыразы этер ючюн, газетчиле бир ниетли болуп, халкь бла биргип ишлейдиле. Ма аны эмда тенгим Атталаны Жамалны юсюндендиле мени бу назму тизгинлерим:

«Заман» барады

*Кесинг ишлейсе
Кеси жолунгу,
Алай билдире
Бары-жогуңгу.*

*Сюрюнде да сен
Билим аладын,
Кьайда болсанг да,
Суюдюң адамны.*

*Миллетибизни
Жангыз газетин
Сен чыгараса,
Бетин таза этип.*

*Анга кьанатла
Берип иесе,
Иги хапарла
Айтса суюесе.*

*«Заман» барады
Беш да Тау Элге,
Хорлатмагьанлай
Бораннга, желге.*

*«Заман» десек, биз
Атта улу дейбиз,
Экигизге да
Жашау тилейбиз.*

СОЗАЙЛАНЫ АХМАТ,
КьМР-ни, КьЧР-ни халкь поэти, КьМР-ни Кьырал савгьасыны лауреаты.

Ахшы тюрленуле баямдыла

Газетни ал жылла бла тенгешдиргенде, иги болганын айтыргьа тийишлиди. Артыкь да тилин белгилерге суюме. Сёз ючюн, мындан 20 - 30 жыл алгьа ол башха эди. Мени атам «Заманы» дайым да алгьанлай, окьюганлай турады. Элде телевидение хар биринде да жокьду, аны себепли газетте уллу эс бурулады. Кьыралда, республикада жангылыккылары келтирген олду.

Ал кезиуде окьюганыбызны

ангыламайбыз, тили кьыйындан деучю эдиле атам, элдеги тамата тёлю да. Бусагьатда хал башхады. Сора аладан кьурада эшитеме тарыхха артыкь эс бурулса эди деп. Адамларыбыз халкьыбызны бурун ёмюрлде жашау турмушуну, белгилу уланларыны, кьыраларыны юсюнден да билдире излегенлей турадыла.

Култураны, искусствону келечилерине энчи эс бургьанын себепли ол материаллагьа ыразыма. Театрны юсюнден статьяла заманында чыгьадыла, тюз кёзден кьаралып. Кесамат этилсе да, керти айтылады. Белгилу актёрларыбызны, жырчыларыбызны, жазуучуларыбызны юслеринден юбилей статьялары хар заманда да сакьлайбыз.

Былайда бир предложением бар эди. Республикалы театрлада, искусствода кьыйындары уллу болуп, алай унутула баргьанла да аз туююлдуле. Алагьа энчи рубрика кьурап, хар айдан аланы бирини юсюнден билдире турсагьы эди, бек ахшы иш этерик эдигиз. Биз да алгьадан сакьлап турлукь эдик. Аланы атларын биоюнню тёлю да билдире керекди.

Жаш тёлю дегенлей, фахмулу сабийле да бардыла. Аланы да унутмай, газет жетишимлери ачыкьлап турса, кёллерин кётюрюп, башхалагьа да дерс боллукьду.

Дагьыда бир кемчиликни юсюнден. Бусагьатда жыллада жырларгьа излегенле - кёп, чынтык фахмула уа азыла. Концертлеге кьурачу суююп барады. Аланы оюмлары бла даулашмайма, алай хар жырларгьа кьорешгенни сахнагьа чыгаргьанын тюз кермейме.

Кёп болмай Республиканы Башчысыны кьултургун болжалы халда толтурган Юрий Кокков бла тубешиуде да айтылгьанды ал жыллада болган худсоветлени кьайтаргьаны тюзюнюгю юсюнден. Эстрадагьа тийишли эс бурса эди «Заман», баям, ол артыкь боллукь туююл эди.

АТМЫРЗАЛАНЫ Магомед,
Кьулийланы Кьайсын атлы малкьар кьырал драма театрыны баш режиссёру.

Тамблабызны кьайгысынын кёре

«Заман» мени кьолума биринчи кере онбир жылда туюгенди. Андан бери окьюйма аны. Ол заманда бизни юйюрюбюзню юсюнден материал, сурат да чыкьган эди. Атабыз Инзрель урушха дерти да билим алып, окьюу болган адам эди. Аны ючюн болур эди бизни юйюрге билимге бек уллу эс бурулганды.

Ана тилибизде чыкьган газетни биоюнлюкде да кьарындашларымы, эгечлерими юйлеринде да аладыла, окьюган да этедиле. Малкьар литература да бизни хар биринде да барды.

Газетибизни бек суюгенибизге шагьатха бир юлгю келтирерге суюме. 1986 жылда мени совет аскерге аладыла. Ол заманда эки жылдан офицер кьуллукь этерме деп баргьан эдим. Июнь айда кертерден алгьа почтагьа барып, «Коммунизмге жолну», «Ленин гьокьну» жаздырып, кьуллукь этерик жериме тапдырылгьа этген эдим. Кьабартылы газетни уа нек деп сорлукьла да болурла. Ким биледи, мен кьуллукь этген жерде бир кьабартылыгьа тубесем, газет бла кьуандырырма деп, алай сагьыш этгенме.

Аскерде болган жылларым Саратов областьда, Белоруссияда, Латвияда ётгенди. Кьайры элтселе да, кьара-

чайлыланы, кьабартылыланы керюучю эдим. Белоруссияда Брест область, Концевич районда, Концевич шахарда бир аскер бёлюмде эки кьабартылы жашха тубейме. Аладан тыри Бахсан, башхасы Урван райондан эдиле. Алагьа не бла болушайым деп да сорама, газетлерин да береме.

Экинчиден, мен кесим да юлюш кьошхан бир жумушу юсюнден айттайым. 80-чи жылланы ахырында газетибизде тукьумла орусча жазылуучу эдиле. Мен, башхала да тукьумланы таучагьа кёчюрюрлерин тилейбиз. Алай этилгенине да бек ыразы болгьанбыз.

Газетибиз - халкьыбызны жырын, назмусун, ачыуун,

бушууун да айтхан, миллет ёхтемилигибиз да болган изданийды. Миллетим деген хар адам да жаздырыргьа керекди аны деп, мен алай кьарайма. Аллахха шукур, халкьымы ёз тилинде газети барды. Анда оюмларыбызны айтыргьа, жазгьан затларыбызны чыгарыргьа онгубуз барды. Тарыхны, маданиятны, култураны, искусствону, медицинаны, билим беричю, иги адамларыбызны, таурухланы, жангылыккылары, спортну да юслеринден. Кьарачайдан, башха халкьладан да хапар билдиреди ол.

Мен уллу хурмет этеме «Коммунизмге жолну» алгьынгы редактору Гузеланы Исхакьгьа, биоюнлюкде коллективге башчылыкь этген Атталаны Жамалгьа да. Мен аланы иги танийма. Шёндю, мени ангылауума кёре, «Заман» газетде иги корреспондентле, журналистле да бардыла.

Мен бек суююп окьюган а Кьулбайланы Алий, Османланы Хыйса, Биттирланы Аминатны жазгьанын да бек жаратыучу эдим. Энтта тышындан жазгьан адамланы урушу, хорламгьа малкьарлыланы кьошумчулукларыны, тарыхыбызны, бурунггу адет-терелерибизни юслеринден материалларын, таурухланы, назмуланы да бек суююп окьюучума. Тюркде, Орта Азияда

жашаган жерлешлерибизни, башха тюрк халкьла бла байламлыккылары юслеринден, «Кьарачайны» бла «Заманы» бириккен номерлерин да бек жаратама.

Биоюнлюкде бизни газетибизни жашауу кьуру бусагьатдагы кюннег угьай, тамблагьа да кьуллукь эте, жаш тёлюбюз бла да байламлыды. Насыпха, фахмулу эмда окьургьа талпынган тири жашларыбыз бла кьызларыбыз ёсөп келедиле. Спортда, илмуда, литературада, културада, искусствода жетишим этгенлери бла бизни кьуандырадыла.

«Кьайсыннга жюз атлам» деген проектни чеклеринде Кязимге бла Кьулий улугьа аталы бардырылган жыйылулада кесим керюп турамай кёллюлюклерин, той эте билгенлерин да. Аланы газет да кёреди, башхалагьа да туура этеди.

Мен, анда ишлегенлени барысына да алгьыш эте, кьыйын, алай керекли ишигизден кьууаныгьызы, халкьны арасында да намысыгьызы жоруенлей турсун, дейме. Сиз этген иш кертиси бла да миллетибиз бирси халкьла бла тенг барыуна себеплик этеди да, аны ючюн сау болугьуз.

ТЕТУЛАНЫ Хадис,
налог консультацияла фирманы таматасы.

Водительден редакторну орунбасарына дери

Гергоеканы Исмайл «Коммунизмге жол» («Заман») газетте водитель болуп келген эди. Корреспондентлени элге, сабанчы бригадалага, малчы фермалага, предприятялага, кырууш организациялага, ырыскы, редакцияны жумушу бла чыккыанланы жорютоп турду. Бир жол «Чирки кел» колхозну отчёт-айырыу жыйылыуундан кыйтып келе, жолда ушагыбыздан аныгылаган эдим шофёрубуз бизден эсе билимли болганын. Бу Гергоек ууну иши туюлдо, деген акыыл келген эди башыма.

Кеп да бармай баш редактор Черкесланы Сарбий Исмайлны газетни промышленность бөлүмюне литсотрудникке алды. Бираздан а бөлүмюне таматасына салды. Иш юсюнде мен аны иги тандым. Тюз адам болганына туюлдо. Таза ниетли, жорегинде бир инсанга харамлыгы болмаган. Бурулган иш ючюн жууапплыгынын терең сезгенди. Ашыктымай, ариу хаты бла, тынгылы хазырай эди материалын. Кеси жазганга кибик, авторну статьясын жарашдырууга да, башха болмай, бир марда бла кыраганды.

Мен эл мюлк бөлүмде ишлей эдим. Бир жол ол манга заводда урунган токарны юсюнде орус тилде жазылган очеркни көчюрюрге береди. Билмейме, сынаганмы эте болур эди мени кесими бөлүмюне алыргы. Материалны хазыр этип, анга элтидим. «Окыган да этмей, кюл салып, секретариата өтдюрюп кый, ургуй бурнун сугаллык туюлдо», - деп махтадым. Андан сора ол мени хар

жазганыма ургуй бурнун сукмазча этгенмисе, деучо эди, ойнап. Газет ишге бек терк туюннген эди. Аны кыюлундан чыккыан материалга чурум табарга кыйын эди. Бир бирлерине чюйре келген айтымла жибермегенди. Логикасы уа «железная логика» деп, орусула айтычулай, алай эдиле Исмайлны айхан сөзлери. Ол газетте эрттеден ишлегенден эсе онгу болганын эслеген эдиле эслерге суйгенле. Сарбий, алгыннгы сталинчи стипендиат, коллективде «ким ненча горенке тартханын» биле эди.

КПСС-ни Ара Комитетини жазмауат-илму академиясында окугунда Гергоек улу билим алыуга кел салмакыгы эм адамлыгы бла да сейрсиндиреди. Узак перифериядан келген таулу жашны курсну старостасына айырадыла. Экзаменде ол «бешден» алаша белги алмайды.

Ара шахарда кыалыргы а онгу

болганды. Москвачы журналистле «Советская Россия» газетте ишлерге чакыргандыла. Алай тюзюмю, терсми этди, унамаганды.

Бир жол а академиячыланы Москва областда турган гардиячы Кантемировский танк дивизияга элтгендиле. Улуу Ата журт урушда кеп жигитле чыккыан махтаулу дивизияны аскерчилери бла тубеширге эм жангы техниканы керюрге. Комдив, нек эсе да, Исмайлны жаратып, окууун бошаганлай, аскер кыулукыга кечерге чакырганды аты айтылган Кантемировский танк дивизияга. Майор чын бла дивизияны политика бөлүмюнде кыулук этерге.

Жашауун айланч жолларында не затха туберигин, кыачан, кыалайда абынырыгын алгадан билсе, бир киши да жангылмаз эди. Гергоек улу ол заманда аскер кыулукыга кечюп кыалса, генералгы дери өсеригине аз да ишекли туюлме. Мени акылыма кере, терс болган эди ол алайда. Да ким барды жангылмазлык! «Жабагы да жюндю, жангылмазлык да кимди», деген сөз барды таулулада. Кыайды Исмайл Москвадан кызыл диплому бла. Академияны айырмалы бошаганы бла бир башха вузну кызыл диплому алганын тенгешдирге боллук туюлдо, нек дегенде излемде башхалык улуулу. Аны «Заман» газетни баш редакторну орунбасарына саладыла. Ол кыулукда Гергоек улу пенсияга кетгинчи ишлеп турганды.

КЫЛБАЙ улу Алий.

Батчаланы Шахидат кеси огурулу болганыча, жазган затларында да хар заманда сейрлик жылуюлук бар эди. Жаникаланы Махит а искусствога бла культуруга кыулук этген кеп фахмулу адамланы атларын халкыга белгиле этгенди.

Ариу тилли Абдуллах

гандан. Газетни вёрсткасын иги билгенди, материалланы башлары, рубрикаларын уста жарашдырганды. Сурагланы текствокаларын да кеси жазганды. Радиоун программасын көчюрюп, газетте басмалап да ол башлаган эди. Ишге келген жаш адамланы юйретууге да улуу кыйын салганды. Халаллыгы айтып-айталмазча улуу болган адам эди». Ма алай эсереди ле аны биргесине ишлегенле.

Кесини биринчи повестин Абдуллах Алма-Атада турганларында окуяна жазып башлаган эди. «Саният» деп аны аты алайды. Ол бу чыгармасында жангы таулу тиширууну суратлаганды. Повестини юйретиу магъанасы болганы себепли аны юзюклерин окуу китаптагы да кыошхандыла.

Андан сора сабийге жазган хапарланы бла назмуланы да эки китабы чыгадыла: «Анагга саугъала» эмда «Кюн кюл аязда».

«Насыпны сатып алмайдыла» деген повестинде уа Абдуллах кеси сынаган, кеси керген затланы юслеринден хапарлайды. Аны баш жигити Улуу Ата журт урушну кыйын жоллары бла башындан ахырына дери өтюп, өлүм бла бир ненча кере бетден-бетте тубеп, душманны хорлап, юйюне сау-саламат кыйтады. Ма ол аскерчи - Абдуллахды. Аны «Тюзюкюно жолу бла» деген пьесасын а Малкяр драма театры 71-чи жылда салып, аны кеп жылланы кергозтют турганды.

Биргесине ишлеген негерлерин да ол бек сойюучо эди. Анга кесим да шагъатма. Кюле-ойнай, чам-лакырада этген болмаса, не уллу селешип, адамны жанына тиерча сөз айтып мен эшитмегенме. Редакцияны кызыларын кыуандырайым деп, кулек бла конфетле алып келиучо эди. Башхалагъа жан аурутхан бек иги шыны бар эди.

Ол пенсияга кетгенден сора да, бирибизни да унутмай, хар байрам кюн селешип, алгышлаганды. Жангы жыр жазса уа, аны телефон бла бек алга бизге, кесини алгыннгы негерлерине, жырлаганды.

ТЕКУЛАНЫ Хауа.

Кеп спортчуну атын ачыккылаганды

Алгын «Коммунизмге жол», арткарагда жыллада уа «Заман» газетибизни белгиле журналисттеринден бири, спорт бөлүмюно таматасы Юсюпланы Омарны мен эрттеден таный эдим. Насып болуп, арта уа бирге ишлерге туюду, шүөхлугубуз бютюнда кючленди.

Ол кесини жазган статьяларында, очерклеринде мени оюмуу былайды деп кыймай, хар сезюн базманнга салыргы, «сорулган иш сөгюлмез» дегенлей, жазыу ишини баш жигитлерини юслеринден не квадар кеп билирге, аны таныгъанла бла кенеширге бек сойюучо эди. Кеси оюмуна, кеси акылына, эсине базманмагъандан угъай, хар сезюно тухучулу болурун излей...

Бу материалны кыюлгъа алырдан алгъа, Омарны уста таныгъандан бир кыауумларына да тубеп, ала бла ушак этгенме.

«Ол мени махтаганды, мени юсюмден да жазганды деп угъай, кеси адамлыгы ючюн айтама бу сөзлени. Ауур акылы сабыр адам эди. Кимге да кел этдирген ариу сөзю», - дегенди СССР-ни спорт устасы, Россей Федерацияны сыйлы тренери Чапаланы Алий.

Хар не иште да ал атлам кыйын болады. Республикабызны спортчуларыны, артыгырагда ёз миллетибизни келечкерини юслеринден «Эришмеген эр болмаз» деген биринчи китапны автору Юсюпланы Омарды.

Ол республиканы Россейге, саулай дунияга да атын айтдырган алакат спортчуларыбызны юслеринден ёхтемленип жазганды. Бу китапны да аланы атлары унутулмасын деген акыыл бла жазганды. Алай барысын да сыйындыралмагъан эди. Дагыда экинчи китап чыгарыма деп тура эди да, не медет, муратына жеталмады.

Башда айта келгенимча, газетибизни редакциясында ишлей, анга жазыууну кыуар муратда неда материалла алыр ючюн да тау эллене кёбюсюнде болганбыз. Айланган, баргын жерибизде да аны намысы-сыйы жорюгенине кеп кере да шагъат болганма. Аны юсюнден базынуулу сөз айтханым да анданды. Жазыу иш, журналистни иши жашау болумланы жаланда бир жаны бла байламлы болуп кыалмайды.

Юсюпланы Омар, сөз усталарыбызны бирча, назмула да жазганды. Тизгинле тизерге кепле да энikleйдиле, алай аланы фахму кыудуретлери бирча туюлдо. Жик саны, рифмасы да келишгенликке, кыургъак сөзле назму чекге жетмейдиле.

Омарны уа бар эди фахмусу. Ол сөзлериме шагъатха аны назмула дефтеринде «Кыйчу» деген назмуундан бир юлгю кептирирге соеюе.

*Буз токмакыла да
солаклайдыла сени.
Кыйракъ да басады
башлыгын жамычынгы.
Чал болганнга ушатады
кыра мыйкыларынгы
Чыдампылык, тезюмлюк
эр кишини ышаны.*

Кеп зат жазарык эди ол, кыдар бизден замансыз айырмаса. Кыалай кыуанырык эди жашларыбызны бюгюнню спорт жетишилдерине. Кеси ёрлегенча бийик таулагъа, кеси тийишли болганча спорт саугъалагъа.

ГАЙЫЛАНЫ Махти,
РФ-ни Журналисттерини союзуна члени.

«Заман» (мен ишлеп башлаган жылда «Коммунизмге жол») газетибизге ма 90 жыл болду. Жамауат жашауда төлүлени алышыну мардаларына кыраганда, ол юч төлюню алышдырды. Кесинде ишлеген адамланы төлюлерин алышды, алай таулу халкыбызга күүлүк этюу, аны жумушуна кырау жаны бла кесини бетин а саклады - анча жылны ичинде жамауатыбызга кертичиди, аны излемлерине бойсунады. Аны бла бирге дуня жашауда бола турган төрлениулени да, алагы

ганды алгя. Манга ол күн: «Тюзюнлей Кациланы Хабугя барыл кыалчы, ол бизни «Коммунизмге жол» газетибизни редакторуду», - деди.

Газет Ленин орамда Кыаб-малкпотребсоюзну биринчи кыатысында эди. Редактор олтурган отоуга киреме. Ол адамны келбетине кырап, азмаз чалура башлаган, кеси да тюз да ортасында айырылып, эки жанына төлюнюп турган чачына, нек эсе да, көзүм жертеди. Олтурган шинтигинден турду. Орта бойлудан аз алашаракмыды дерчады ёсюму.

руп, алай кетип турду. Кыруу ышарганлай, киргени бла чыккыганы да тең болуп. Бир күн а корректорла олтурган отоуну эшигин ачды да, манга кырап:

-Эринме да, былай бир келчи, - деди.

- Олтур, - деп, кире барганынмай бал бетли аркылай шинтики көргюзтүдү. - Сени Совет районда энчи корреспонденти ишине алганыбыз бери. Газетни бек алгя этилиучо ишин көрдюнг, киришин ангыладынг, энди уа чыгышын да бир көр, кесинги күүлүгүндү да бир кесек ишле. Районунга бар да, андан бир материал жазып кел. Алгя эл молк бөлүмге кир да, айтырла санга андан не туккум материал керек болганын. Анда уа райкомга кирирсе да, болушура санга, ары сөлөшингенди.

Иги ниетге тюзетген бир адам эди ол турушунлай. Аллай адамдан уялган этериксе ишинги тынгылы этмезге. Андан берисинде не ишле ишле жезем да, Хабуну адамлык адеги бир заманда да эсимден кетмегенди.

Газет ишни бек жаратдым. Сойдук. Аны себеппи заочно окууга кирип, ишде кылай кыалайым деген акылда Хабугя барам.

-Угяй, - деди ол, бир такыйканы сагыш эте да турмаганылай. - Бизде заочно окууга келди, ала жыл санлары келген адамдыла, сен а, жаш адам, очно окуп алыргя керексе билим. Алай бош угяй, иги билим. Андан сора уа көрүрбюз...

Ма андан сора мен газеттен айырылмаганма, жыл саным

жетип, пенсияга кетгинчи. Республикада мен бармаган жер барды деп билмейме. Кеп адамлага тубегенме, игиге, аманга да. Жашауну кыалынын-жуккысын да көре келгенме. Кепжыллыккы сынаууму кыкса ангылатырга тоуше, жашауну ангылауну бир илмууду газет, деп кыорыккыма.

Аны иши кыйынды, алай эригуило туюлду. Хар күн сайын бир жангы зат кересе, билмеген, эшитмеген затларынга тубейсе, кеп тюрлю шартладан бек кереклисин айырырга юйренесе. Газет ишде бек изленгени - болмаганын жазма, биреуну айтканын этеме деп, ётюрюк айтма, алай терслиги болганын да башын жулма. Андан сора да, бизни таулу газетибизни чыгып турганын халкыбызны кысыбыды. Халк аны юю бола кесини жашауну көрген, сюзген этеди, игиден аманы айырырга итинеди.

Бусагьатда бизни газетибиз да тюрлене барган дуня бла бирге тюрлене, анга көре уа жангыра барган жумушларын да, хар замандача, тынгылы этгени бола кыуандырады.

Сынаулу журналист, политолог Аталаны Жамал редакцияга иги кесек заманын башчылыккы этеди. Бююн ол «Заман» атны жюрюткен уллу кемени (халккы ауазын) жашауну толкунлу тенгизинде чайпалмай элтеди. Эрттеден ишлегеникге, сыйлы жумушдан эриккенге ушамайды - хар заманда тири, жарык, этимили, тирнекли. Редакторма деген аллай болурга керекди.

ГУРТУЛАНЫ Салих, жазуучу.

Жашауну илмусу

адамларыбызны кезлеринден багя бичип, табынлай ангыла, халккыбыз чайпалмазчатаймазча жолланы сайларга болушуп келеди.

Бу газетни босагасындан ичине этген биринчи атламым мени бююнча эсимдеди. 1959 жылны 1-чи июлу. Университети биринчи курсун бошоп, солургга чыккыган кюном. Жай солуулада бир иш кибик табып, жубана турургя керек эдим. Ол жарсыууму Чеченланы Шахан-Герийин жашы Шамилге айтма. Шамил ол жыл Кыабарты-Малквар Республиканы жарыккандырыу министрини экинчиси эди. Ол Орта Азияда школда мени окуткан этген эди.

Мен орус газетлеге жаза-жаза туруучуму биле эди, биринчи назмуларымы да ол окуп тур-

- Олтурчу, иги жаш. Келгенинги тап этгенсе. Хар затны да манга Шамил айтканды. Мен да бусагьатда аны сагышын эте турама.

Аны базыккы ауазы бир жумушаккы, бир огурулу көрүндю манга, тюз жау жакгыанлай. - Мен сени Шамил билмеген жанындан да таныйма. Совет (бусагьатда Черек) районда корреспондентибиз бир айгя солургга кетгенди. Сени аны жерине алайым да, ишлеген а бир кесек заманын корректорну болушукчусу болуп этериксе. Жараймыды, алай этсек?

Жараянны кыюу да, мени бла алай сөлөшип, кесини тенги бола ушаккы этгенча этип, кесине жуууккы этип кыойганы хычууну көрүнюп, көлюм толуп кыалды. Ол: «Баш кюнден ишге чыккы да

кыал. Мен кесим көргюзтюрме этерик ишинги да, биргенге ишлерик адамны да. Узаккымы барлыккыса, не улоу жюрюйдю ары?»-деп да сорду.

Ол сорганы да бар эди эл багыасы. Айтма Аккысууга барлыккымы. «Бусагьат бир кесекчиги саклачы», - деди да, кеси тышына чыгып кетди. Такыйкы да озган болмаз эди, кыайтды да, ызындан а, аны кесинден кеп жаш болмаз дерча, бир төгерекбет толу кишичиги кирди. «Отвези этого гостя на Белую Речку. Я сам дойду домой», - деп бурду.

Мени газетде ишим ма алай башланганды. Хар күн болмаса да, бир күн кыалып, бир күн Хабу (биз анга алай айтып кыоюучу эдик) келип: «Кыалайды хал?»-деп со-

«Ишден жуккылай-жуккылай келиучо эдим»

Кырал политиканы ангылатуу

Отузунчу жылда газетни иши, биринчиден Совет властын политикасын окуучуга ангылатуу эди. Экинчиден, халккы культурасын көтюрюу. Аны ючюн а школланы ачарга, устак кадрланы хазырларга керек эди. Сабийлени школга юйреткен да тынч болмаганды. Ол ишни кыуралмазын сойгенле, тюрлю-тюрлю агитацияла бардырып, школга жюрюген сабийлени жыйып, Кытайга жиберликдиле, анда уа адам ашаучула жашайдыла неда сабийлеге прививка этген заманда, алагя жор саладыла деп, халккы келюм жангы жашаудан кычычыргя кюрешип тургандыла. Газеттен тышында да, партактивле да тишириуладан, эр кишилене да энчи жыйып, ала бла ангылатуу ишни бардыргандыла.

Ленинчи окуу шахарчккыны (ПУГ) маганысы да бек уллу болганды. Устак, доктор кадрла андан чыккыгандыла. Ары таулула кызыларын окургя жиберирге соймегендиле. Анда окууганла аман жюрюйдюле деп, властын душманлары ётюрюкле жайып турганлары себепли. Халккы уа акиден бири тишириула болганы себепли, ала кыарангылай кыалса, Совет властык кыажуа соелгенлеге хайырлы эди. Ала айткан затта терс болганын газет ангылатканды.

Биринчи тубешиюум
«Кыарахалккы» биринчи көре окуганым да эсимдеди. Тенг кызым Мокьсаланы Назифа ЛУГ-ну медицина школунда, мен а педтехникумда окугубанбыз. Ол Отарланы Керимни сойюучо эди. Газетни бир номеринде Керимни юсюнден статья бла мени

Шауаланы Чериуну кызы Миналдан бла мен бек алгя Малквар театрны тарыхын тинтип башлаганымда тубешгенме. Аны юйюнде КМР-ни Ара архивинде да көп тюрлю документлери сакланганларын билгенимде барган эдим. Андан көп хабар билип, газетде ишинден да соруп, бу тизгинлени бизим.

Былайда жаланда кыошарыгым, ол бизни газетте уллу кыйын салганланды. Москвадагы Ленин атлы педагогика институту босагандан сора битеу жашауну культура бла байламлы этгенди. Бу эсериюнде ол 1930-1940 жылда газетни ишени юсюнден айтады.

тишириулары байрамына - 8-чи мартта - аталгын назму да чыгадыла. Экибизге да ол бек уллу кыууан эди...

Ол заманда байрамлага уллу эс бурлуганды. Сёз ючюн, элге шахардан күүлүкчучула келселе, жыйылыу бардырып, жангы жашауну юсюнден сөлөшмей, хазна кетмегендиле. Колхозланы кыурауга хазырлануу барганды уа, газет анга да болушукчучу болганылай турганды.

Урушну кезиунюнде
Уруш башланганды, мен газетде ишлей эдим. Аны кыалай барганын билдирип, бизни жерлешлерибиз кыалай сермешлени юсюнден кыуруда айтканбыз. Немисиле халккыга кыалай кыйынлыккы бергенлерин, эллени кюйдюрюп, шахарланы ойганларын, бузганадарын, колхоз мюлккени чачанларын, аланы Германияга ийгенлерин ачыккылаучу эдик.

Кыазуат кыалай барганыны юсюнден информация берип турган Совинформбюро бар эди. Ол жиберген информацияны, кече - күн демей, номерге хазырлаганбыз. Кёбюсюнде кече ишлегенбиз. Машиниккала

юйлерине кетселе да, кесибиз кыюула - аталгын назму да чыгадыла. Экибизге да ол бек уллу кыууан эди...

Ол кезиуде ишден эрттенликде алтыдан алгя кетмегенме. Газетте: «Жолда аскерчиле жуккылап барадыла», - деп окуусагы, юлген этиучо эдик: «Жолда бара, кыалай жуккылап болукуду?» - деп. Артка, юйюме жуккылай-жуккылай жетиучо заманында ангылаган эдим ол не болганын.

Ол жылда: «Хар не да урушлай! Хар не да хорламагы!» - деп ишлегендиле кыайда да. Эллеле, шахарлада фронтха не бла болушуккы эталсала да, аны аймагандыла. Солдатлага тишириула жылы кийимле жыйып, чындайла, кыюула эшип, жибергендиле. Эр кишиле сауут тугалгыгы урушда болганылары себепли, чалгыны кезиунюнде ол ауур иш тишириулага, кыартлагыа, сабийлеге жеткен эди. Кызыладан чалгычы бригадала кыурап, башхала дырын жыйгандыла.

Элдеде аллай ишле кыалай барганыларын, ол сынауну неда баш-

ызы бла Нальчикке да жетедиле. Орус газетни директору Давыдов да, мен да, хазыр бетлени алып, кыарай турганлай, типографияда кыап-кыарангы болады. Шахарда уа - кычычыркы-халы. Адамла парк таба, агыча кыачадыла. Биз центрде ишлей эдик, алгя алайны атадыла. Жууалпы секретарыбыз Бейпаланы Фатимат, пост Будаиланы Азрет, ол да газетде ишлегенди, машинистка Гуртуланы Фатимат эм мен бар эдик.

Андан кыачып чыгыбыз да, Фатимат да, мен да бир теректик тубюнде олтуруп турганыбызлай, ич ишлени министрни орунбасары Хамбазаров парктагы Комсомол аллея бла машинасында келип кыалады. Бизге: «Терк минигиз!» - дейди. Аллея бла машина да барды, немисли самолётла да башыбыздан атадыла. Келге жетгенлей: «Бизни кыюу да, кесинг кет», - дейбиз. Сууга кирип, Нарт угяга ётебиз да, ашыбыз да болмай, агычада сау күн турабыз. Немисиле уа шахарны атханларын ингирге дери тохтатмаган эдиле.

Биз да алайдан Аккы - Сууга кыачабыз, андан а хар күм элге кетеди. Аны бла газетни ишин тохтатырга тошеди. Ол жылда кеси да «Социалист Кыабарты - Малквар» деген ат бла чыккыганды. Немисилени Кыабарты-Малквардан кыыстагандан сора газет ишин андан ары бардырады. Алай көчгюнчюккы бла байламлы аны иши узаккы бармады.

Оноч жылдан сора чыккыганды «Коммунизмге жолну» биринчи номери. Халккыбыз бла бирге анга да эркинлик берилген эди.

Басмагыч САРАКУЛАНЫ Асият хазырлаганды. 1999 жыл.

Къаламы хар заманда жютюдю

Мен Къулбайланы Тенгизни жашы Алийни таныгъанлы 44 жылдан артыкъ болады. Анча заманны ичинде аны ишине, адамлыгына да ыспас этгенден башха бир тюрлю шарайып тапмадым. Къалгъанладан да кеп билип, иги да ишлеп тургъанлай, мен сизден би-

лимлиме, сизден эсе кеп ишлейме деп, кесине даража излемегенди, артыкъ иш хакъ сурамагъанды.

Редакцияда бек къыйын иш этерге керек болса, Алий къайдады дегенбиз. Мен анга не аз да кили болмай, биринчи номерли журналист деп айтырга таукеле.

Ол жазгъан очерклени, статьяланы, хапарланы, репортажланы жаратып, анга ыспас этип, кепле жаздыла редакцияга письмола неда тобоген жерледе, биз Алий бла ишлейбиз десек, сау болсун быллай бир иги зат жазгъанды да, бек ыразы этгенди, анга бизден бир салам айтыгъыз, маржа-дегендиле. Неда, телефон бла селешип, жүрек ыразылыкъларын билдирирле.

Къулбай улу тау, орус тиллени бир кибик тынгылы биледи, билгенин къагъытха тюрлюсю хунерин а айтхан окъуна этме. Бир жолда Нальчикде 9-чу номерли орта школдан аны излеп селешген эдиле. Ол кюн Алий кабинетде болмай, телефонну мен алама. Школдан селешген тиширью, тапмагъандан сора, манга былай айтхан эди:

- Мен Къулбайланы Алийни «Кабардино-Балкарская правда» газетде статьясын окъугъанма. Ол орус тилини уста билгенине, ариу тил бла жазгъанына сейир этгенме, аны ючюн авторга жүрек ыразылыкълары билдирирге сюйюп селешеме...

Алийни жазгъан затларында аны къылыгы, адамлыгы, ишге хунери туура кёрюнюп турады. Къошакълыкъны, махтанчакълыкъны, керексиз даража излеуно кёрюп болмагъаны жазгъан статьяларында, очерклеринде да артыкъ сёлзени, жалгъан оюму, адамны экили этерча, чийсил затланы кёрмезсе. Ол кесини фахмусундан, адамлыгындан, билиминден башхалагъа да юлюш этерге сюйген журналистди. Юйретгенде да адам айтхан сёзюн эзде тутарча насийхат сёз да айта билгенди.

Мен жашауу, адеп-къылыкълары, намысны юсюнден сагъыш этсем, кеси кесиме жамауатны арасында Алийча иш келлю, тюз ниетли, ариу къылыкълары, биллими адамла кеп болсала эди, дуняда жутлук, малкёзлюк, зарлык, артыкълык, эринчеклик, мытырлык, къуллук алыр ючюн биреуно аякъ тюрле малтау дегенча огурусузлукга жер табылмаз эди, деп келеди келюме.

Алий, жыл саны 90-нга атлагъанда да, жазгъанын къоймай, коллективден, газет окъучуладан да ыспас табып турады.

ТЕММОЛАНЫ Мухадин.

Сайлагъан усталыгына кертичилик

Шауаланы Исмайлны жашы Хасан жазып школда окъуна башлагъанды. Туугъан журтуна къайтхандан сора Элбрус районну «Ленини байрагы» газетинде, школда да ишлеп, ызы бла «Коммунизмге жол» (бююннюго «Заман») газетге келгенди. Редакцияда кеп жылны миллет культурабызны юсюнден жазгъанды, бёлюмю таматасы да болгъанды. Бусагъатда «Минги-Тау» журналда ишлейди.

темасы жашауду, аны кеп тюрсюнюлө бетин ачыкълауду.

Хасан таулу тиширьюну къадарына да тюрлюсюлө сансыз. Аны жигитлерини тизмеси авторну интернационал ниетли болгъанын кёргозтедиле. Къазахлыла, къыргъызлыла, къабартлыла, малкъарлыла бла бирге повестылеге, хапарлагъа, романлагъа кирип къалгъандыла. Авторну кёрчюнчю жыллада таулулагъа билеклик этген халкълагъа улуу хурметлиги да сезиледи алада.

Хасан Азербайджанда С. М. Киров атлы къырал университетни журналистика бёлюмюн бошагъанды. Газетде ишлей тургъанлай, жазычулуккуну да къоймагъанды. Ол чыгъармаларыны асламысында халкъыны мудах кезиулерине къайтады, документлени, эсгерилуени да хайырланады. Ёксюзлюкню сынагъанны, жигитлерини санында да бардыла аллай сабийле, автор аллай шартланы жүрегини теренинден алгъаны да сезиледи. Жазычу Гуртуланы Элдар айтханлай, Шауа улуну чыгъармачылыгыны баш

Солдан оннга: Къырымшаухалланы Хамзат бла Шауаланы Хасан.

Назмуладан, гитче хапарладан башлап, малкъар литературада энчи жерни алган повестыленди, ызы бла уа улуу романланы жазгъанды. Алада аны усталыгы ёседен-ёсе баргъаны толу ачыкъланганды.

Шауаланы Хасан бююнлюкде ондан артыкъ китапны авторду. РФ-ни Жазычуларыны, Журналистлерини союзларыны клениди, КъМР-ни культурасыны сыйлы къуллукчусуду.

Жүрегим не заманда да тарта эди жазыу ишге. Газет окъурга да бек сюйюучю эдим школга жүрюгенимде окъуна, къыралыбызда, андан тышында да кюн сайын бола тургъан ишледен хапар билип турурга итинип. Ауузланьурга олтурсам да, газетни къатыма салып, анга къарай ашауучю эдим ашымы. Аны ючюн анамдан женгил тырманчыкъла да эшитюучю эдим. «Къайдан тюзелген эсенг да, ашынгы

Текуланы Жамал Хачаланы Магомте бла.

Иги адамла бла насыбым тутхан эди

суутуп къояса, не кёрё эсенг да анда. Мындан ары да табарыкъса заман аны окъурга, аллай бир ашыгып къарамасанг да», - деп, аллымдан алып кетиучю эди. Сабий заманында окъуна газет бла ма алай шүёх эдим. Баям, ёмюрюмо иги кесегин анда ишлеп оздургъаным да аны ючюн болур эди.

Туугъан журтубузга къайтып, университетни да бошап, иш излерге тебирегенимде, эм алгъа «Коммунизмге жол» (шёндо «Заман») газет тюршген эди эсиме. Ары тарта эди жүрегим. Алий сора келгенимде, анда бош жер къоьду деген хапарны эшитип, тюрлюсюлө, китап басмагъа баргъан эдим, Аллах буюруп, анда иш табар эсем а деген умутда, таныш адамга тюрбесем эди, деп ойлай.

Ючюнчю этажга кёрюрюленимлей, Тёппеланы Сюлемен аллыма чыгъады. Кеси айтхан эди ким болгъанын анысы, ары дери кёрген, таныгъан адамны тюрлюсюлө эди. Сюлеменге алай байтамал тюрбеп къалгъаным мени андан ары къадарымы иги жанына бургъан эди. Кимни жашы болгъанымы айтханымдан сора атамны иги таныгъаны себелли жангыдан тансыкълагъан эди. Иш излей келгеними билгенлей, телефон бла селешеди да:

-Таулу редакцияда Малкъондуланы Хамитге тюрбе да, Сюлемен жибергенди де. Терк бол, ары-бери кетип иш къалмасын, - деп, ызымдан чыгъып ашырды.

Китап басманы бла газетни редакциясыны аралары узак тюрлюсюлө эди да, мычмай жетеме ары, насыбым тута тургъанына иги ийянырыгъым келмей. Башха жаны бла уа, сокъур сюленге секиргенлей эте тура болурмамы арталлыда шагъыреллигим болмагъан ишге тюрлюсюлө деп, арсарлы бола.

- Корректорну жери бошду. Анда ишлеген жашны бёлюмде корреспондентге алгъанбыз, - дейди Хамит.

Ол къаллай иш болгъанын билмей эдим, болсада, угъай демей, ишлеп башлагъан эдим. Эки корректор окъуй эдиле газетни эки бёлюп.

Алгъадан ишлеп келгенле Батчаланы Думасар бла Сараккуланы Келлет къалай окъурга, тапхан халатларын тюрлюсюлө да», - деп, аллымдан алып кетиучю эди. Сабий заманында окъуна газет бла ма алай шүёх эдим. Баям, ёмюрюмо иги кесегин анда ишлеп оздургъаным да аны ючюн болур эди.

Туугъан журтубузга къайтып, университетни да бошап, иш излерге тебирегенимде, эм алгъа «Коммунизмге жол» (шёндо «Заман») газет тюршген эди эсиме. Ары тарта эди жүрегим. Алий сора келгенимде, анда бош жер къоьду деген хапарны эшитип, тюрлюсюлө, китап басмагъа баргъан эдим, Аллах буюруп, анда иш табар эсем а деген умутда, таныш адамга тюрбесем эди, деп ойлай.

Цехни таматасы мени Цынаулу станокчула Рахайланы Адырах, Бийланы Магомте, Гажонланы Магомте дагъыда башха алчы ишчиле бла шагъырелей этип, аланы юслеринден махтап хапар айтады. Бир жазгъаныма бюсюремеген эдим. Экинчи кере да хазна жаратмагъан эдим.

Болсада не айтырыкъ эсе да бир кёрёйим деп, Зейтуннга береме. Жаратхан эди Зейтун репортажымны. Заводну кенг цехинде тизилип орнатылгъан станокланы бир кибик ишлеген тауушларны, анда болгъан низамны, тазалыкъны, жашланы иш кёллюклерин суратлагъан жерлерин махтагъан окъуна этген эди.

Андан бери элли жылдан аслам заман озгъан эсе да, биринчи репортажымны жигитлерини сыфатларын, аланы терк къармашханларын, асыры ишге берилгенден, бирде станок бла адам бир болуп къалгъанча кёрюнюленин бюгюн да унутмагъанма.

Газетни эл мюлк бёлюмюнде да ишлегенме бир ауук заманын. Анга Мирзоланы Алий таматалыкъ этиучю эди. Анда ишлеп башлагъанлай жазгъан биринчи статьям да эсимдеди. Ол Хасанияда совхозну чалгъычы жыйыныны юсюнден эди. Алий аны летучкадан да махтагъан эди, статьяны окъуй баргъаным сайын биченини ариу ийиси бурнума ургъанлай тургъанды деп. Ёшюнлери орденледен

бла майдаладан толгъан, урушдан капитан чыны бла къайтхан аллай белглини адамланы редакцияны коллективини жыйылыуунда статьямы махтагъаны манга къушкъанат берген эди, журналистни тынгысыз ишини жазырынлыкъларына къадалып юйренирге, къаламны къолдан кетермей ишлерге кёллендирген эди.

Бара-бара журналистни иши эринчекликни, мёхеллики сюймегенине тюрлюсюлө эдим. Бююн этиллики болжалгъа салырга жарамагъына да. Районладан, элден, мюлкледен планда белгиленген материалны автобус бла барып, таматалагъа тюрбеп, шартланы алгъанлай, кече бла жазып, газетни кезиулю меринде хазыр этип келтирмючю эдик.

Андан сора секретариатха жибередиле, жууаплы секретарны орунбасарыны къуллугъуна. Анга эрттегили журналистледен бири, ол ишде улуу сыныуу болгъан Маммеланы Магомте таматалыкъ эте эди. Онбёш жыл чаклы ишлеген эдим аны башчылыгында.

Ол заманда Москвада газетлени жарашдырылуучуларына къараучю комиссия болуучю эди да, андан «Коммунизмге жол» газет башха область газетлени араларында айырмалы болгъаныны юсюнден махтау къагъыт келген эди. Газетни кеп тюрлю ишлери бла шагъырелей болгъаным артда промышленность бла транспорт бёлюмге таматалыкъ этгенимде, ишни къуарга, планда салырга, алада белгиленген материалланы заманында басмалап турурга болушхан эди.

Газет жашауу кюзюсюдо дейдиле. Ол алай бошдан айтылгъан болмас. Озгъан токъсан жылны ичинде, аты тюрлене-тюрлене тургъан эсе да, бизни ана тилибиде чыкъгъан газетибиз халкъыбызны жашаууно кюзюсю болгъанлай, анга кертичи къуллук этгенлей келеди. Мындан ары да кеп ёмюрлени алай болгъанлай турсун.

ТЕКУЛАНЫ Жамал, КъМР-ни сыйлы журналисти.

Редакцияны бир ишчи күнү

Планёрка бара турады.

Бухгалтерлесиз а кылай? Кючюкланы Сафият бла Лариса Кожаяева.

Ветеранларыбыз алыкыа тиридиле.

Жангылыкыла эм спорт бөлүмүнө ишчилери Таппасханланы Аминат, Курданланланы Сюлемен, Кульчаланы Зульфия ишлерин таматарлары - редакторну орунбасары Къонакъланы Хасан бла кенгешден башлайдыла.

Кульгура бөлүмүнө таматасы Сараккуланы Асият бла корреспонденти Жангорзаланы Нажабат суратла сайлай турадыла.

Токъуланы Ахузат бизни тизгинлери-бизни санаиды, Малкъондуланы Сакинат редакцияны басмадан башха жумушларын бардырады.

Газетни айбат болуп чыккыганы ма бу кызылагыа кереди. Верстальщикле: Аслижан Калова, Эдгулова Асият, Биттирланы Карина, Уяналаны Люаза.

Жууаплы секретарь Токъуланы Борис, аны орунбасары Кетенчиланы Зульфия.

Компьютер службаны инженерлери Юрий Артюхов бла Анатолий Никитин.

Корректорла Байчеккуланы Жаннет, Акушуланы Феруза, Зезаланы Лида, Мисирланы Лейля газет бетлени окъургыа хазырдыла. Подчитчик Курданланы Сакинат а алагыа болушуркъду.

Рахайланы Аминат текстни терк жыйып береди.

Жууаплы секретарь

Жашаун игиликке күүлук этип ашырган, атын махтау бла айтдырган адам ёлсе да, ол халкыны эсинде кёпге дери сакланады. Маммеланы Къанаматны жашы Магомед да «Заман» («Коммунизмге жол») газетни журналистлери багъалы керген, атын иги бла сагынган аллай туушулу адам эди.

Аны саулай урунуу жолу миллетибизни басма иши бла байламлы эди, деге боллукъбуз. 1935 жылда облысполкомда инструктор болуп күүлук этгенде, ызы бла Элбрус районда толтуруучу комитетде ишлегенде да, ана тилде чыккыган газет бла байламлык жюрютгенлей турганды. 1936 жылдан башлаб а «Социалист Къабарты-Малкъар» газетде алгъа жууаплы секретарыны орунбасары, ызы бла уа совет ктурулуш бёлумно таматасы болуп, жангыдан кьуралган басма изданигъа кёп кыйын салганды.

Уруш жылда уа кёчгюнчюлюк сынагынчы, жууаплы секретарь эди. 1957 жылда газет жангыдан кьуралганда да биягы ол күүлукну борчларын андан ары, озган ёмюрно 80-чи жылларында, пенсиягъа чыккыгынчы толтурганды.

Мен газетке келгенимде, эрттегили журналист кьарындашыбыз Магомедте газетде ишлеген анча заманы ичинде унутулмай турган не затды? - деп соргъанымда, ол былай айтхан эди: «1943 жылда республикабиз немисиледен азатлангандан сора аны биринчи номерин этерге кыйналгъаныбыз эм экинчи жанындан, аны кьуанчы бир заманда да унутулмазла...»

Ол Улуу Ата журт урушну жылларында газетде ишлеген негерлерини атларын тансыкылачу эди. Ол аланы чыдамлыкларына, жигитликлерине сейирсингенди, кыйын болумлада жунчмай, правительствону сезюн халкыгъа жетдирге битеу кюнчлерин, билимлерин аямый кюрешгенлерини юсюнден уллу жорек ыразылыкка айтычу эди.

Солдан онгга: Маммеланы Магомед, Шауаланы Миналдан, Ботталаны Ибрагим.

Жашауунда, урунуу жолунда дагыда бир уллу кьуанчы - малкъар халк туугъан жеринден зор бла кёчюрюлуп кьайтхандан сора, 1957 жылда 1-чи майда, «Коммунизмге жол» газетни биринчи номерини чыккыганы болганды. Бу жол да коллективге башчылыкны газет ишни устасы, фахмулу журналист, кесине буурулган ишни тынгылы этер ючюн, жанына тынчылык излей билмеген, адежли тенг, ахшы онучу Хабу этеди. Тюгел уруш жылладача болмаса да, жангыдан кьуралган коллектив ол кезиуде да кыйын болумда ишлегенди. Кадрла жетишмегенден сора да, болганларыны да иш сыналары аз эди.

Ол кезиуню юсюнден эсгере, Магометни юй бийчеси Соня бизни бла ушагында былай айтхан эди:

- Магомед кёчюп барган биринчи кюнледен башлап окьуна Кантда бал туз заводда ишлегенди. Анда уруна тургъанлай, 1957 жылны башында Нальчикден Залийханланы Жанакъайыт бла Кациланы Хабу кьол салган кьагъат алады. Анда Магометни жангыдан кьуралган газетни чыгъарыгъа туугъан

жерибизге чакьыра эдиле. Ол кюн аны тёппеси кёпге жете болур эди, асыры кьууангандан. Экинчи кюн окьуна ол, чемоданын кьолуна алып, Нальчикке кетеди. Мен Кантда кьалган эдим да, кёп турмай ана тилибизде чыккыган жангы газетни - «Коммунизмге жолну» - биринчи номерин почта бла алдым.

Биз жашаган тийреде, аны хапарын эшитип, узак элледен атла бла келип, газетни тансыкылай эдиле, акьсакьал кьартла кьолларына алып, ары-бери айландырып, окуй эдиле. Ол заманда кёплени кёз жашлары сакьаларын жуугъанды.

Соня айтханни биз да кеси кёзюбюз бла кергенбиз. Ол кюнде ёз тилибизде газет чыккыганды, деп ёхтемлене эдик. Хау, ол ёлюп, жокь болуп кетмегенибизни белгиси эди. Биз да халкыгъа тенг болганыбызны шарты эди. Ма алай жаратылган эди «Коммунизмге жол» газетибиз 1957 жылда.

Эсимдеди, озган ёмюрно 70-чи жылларында ол аriu жарашдырылыу,

магъана жаны бла да республиканы газетлерини арасында бардырылган конкурслада биринчи жерни алгъаны эм КПСС-ни область комитетини саугъасына тийишли болганы. Аны айлайлыгы уа, бек алгъа, жууаплы секретарыны кече-кюн демей иш юсюнде болганыны, хар затха кьайгыргъаныны хайырындан эди.

Бизни, журналистлени шёндюню тамата тёлуюн, эсбиздеди - эрттенюкде иши кюн башлангандан тебиреп кече сагъат 1-ден, 2-ден алгъа ол газет тынгылы жарашдырылып бошалгынчы юйге кетмегени. Газет а ол жыллада типографиядан кёбюсюнде кече 3-де, 4-де, 5-де, андан да кеч чыгъа эди. Юйге кетсе да, дежурныйни табыл: «Ий, маржа, ол, бу бетде ол тизгинлеге жангыдан бир кёз жетдир», - деп тилер эди.

Мен менча жылны ишлеген эсем да газетни аriu да, халатсыз да чыгъарына Мамме улуча кьайгырган кермегениме. Совет властын жылларында кьырал күүлукчула кьайда доклад этселе да, аны ол кюн-кече болса да, мычмай басмалау кьаты суралганды. Телетайп бла келген текстлени малкъар тилге кёчюрюу, аны хар харфин типографияда кьол бла жыйып газет чыгъарынуу кыйынлыгын бусагъатдагы журналистле хазна ангыласынла. Аллай болумлада да журналистлени тамата тёлуюн махтаугъа тийишли урунгандыла, газет «Сыйлылыкны белгиси» орденнге да ол заманда тийишли болганды.

Кёп жылланы бет жарыккыны ишлегени ючюн Магомед Къабарты-Малкъар АССР-ни Баш Советини Президиумуну Сыйлы грамотасы бла, «Урунда айырмалыгы ючюн» майдал бла, Ленинчи юбилей майдал бла саугьаланганды. Басманы айнытугъа салган уллу кыйыны ючюн анга 1968 жылда Къабарты-Малкъар АССР-ни культурасыны сыйлы күүлукчусу деген ат берилгенди.

Окьуулу, уста, борчун тынгылы толтургъан

Манга урунуу жолумда кёп иги адам бла кьазанлашыргъа тюшгенди. Аланы арасында Ностуланы Окьупну жашы Магометни атын жорек ыразылыкка эсгеруону тийишли кереме. Бу орта бойлу, чечек бетли, хош кёллю киши саулай республикада да таныгъулу эди. Бир кьарасанг, уллу алимча, философча терен оюмлу сезюн эшитир, экинчи кьарасанг, халал жорекли, адепли, адежли тамата кьарындашча кьайгырыуун сезер эдинг. Уллугъа - гитчеге да аriu тили эди. Керти ише жетгенде уа, кёзбау этип кюрешмегенди.

Аны алайлыгына уруш жыллада фашистле бла сермешледе да кёргозтгенди. Фроннда связьда күүлук этгенди. Ол демеклик, кьайда кьызыу сермеш болса, связистге алайда табылыу жорукьду. Ишден бош заманда кёлю ачылган кезиуде уруш жолларыны юсюнден сююп хапар айтычу эди.

Ата журт урушну аллындан башлап ахырына дери аллай кёп кыйын болумлада связь байламлыкны тохташдырыгъа тюшгенди анга. 1946 жылда урушдан кьайтхандан сора да, Алма-Атада Къазах ССР-ни Правительствосунда Басманы жашырылыгын сакьлау жаны бла управленияда баш цензор болуп ишлеп турганды.

Малкъар халкыны кьыраллыгы тохташдырылгандан сора аны Къабарты-Малкъар АССР-ни Правительствосу республикалы радиода малкъар бёлумге башчылык этерге чакьырганды. Алай бла озган ёмюрно 60-чы жылларында журналист усталыкка да фахмуусун кёргозтгенди. Анда ишни тап кьурагъанын кёрюп, обкомну онучу бла 70-чи жылланы башында Носту уллу Магомед «Заман» («Коммунизмге жол») газетде партия ктурулуш бёлумно таматасына

Салыннганды. Сынаулу журналист ол күүлугу да пенсиягъа чыккыгынчы бет жарыккы толтурганды.

Мен аны кьолунда 20 жылгъа жууукъ заманы ишлегениме. Ол тарыхны алай терен биле эди, илмуланы менме деген докторлары бла даулашыргъа, кесини окуулулугун кёргозюрге кьолундан келик эди. Алай бла билимин, жашау сынауун да газет ише уста хайыранганды, жаш коллегаларын юйретуге да уллу кыйын салганды. Аны алайлыгын мен кесими юсюнде кергенме.

Эсимден бир да кетмейди. Кёп жыл мындан алгъа экибиз да кюз артында Терк районда таулу кьышла мал кьышлатыгъа кьалай хазырланганларыны

Солдан онгга: Ностуланы Магомед, Кючюкланы Магомед, Малкъондуланы Хамит.

юсюнден жазаргъа барабыз. Хар жерде малчыланы урунуу, жашау болумларына кьарайбыз, аланы тилеклерине, жарьсуларына айырып эс бурабыз. Бир-бир колхоз кьышлада тизгинсизликни, кирлиликни юсюнден сау газет бетни толтуруу, статья жазабьз. Айхай да, ол кёплени кёллерине ушамай, бизге терс кьарагъанла да болган эдиле. Кьалай-алай болса да, статья, Черек (совет) райкомуну бюросунда сююлуп, терсликери болганла партия жаны бла сёгюм алган эдиле. Ол заманда

биринчи секретарь Таумьрзаланы Малик (жаннетли болсун), редакциягъа сёлешип, бизге ыспас этген эди.

Урунуу, партия низамгъа боюн салмагъанла бир-бирде Магометни ише жууаплылыкны кьаты сурачусун жаратмай, кыйын адамды деге да кюрешгенди. Кертиди, эринчеклеге, борчларын толтурмагъанлагъа иги кёздөн кьарамачу эди. Айтыр сезюн а, кёзбау этип, артха салмагъанды.

Бизни багъалы шёубузу, сюйген адамыбыз жалаанда газет иш бла чекленип кьалмай, илму-тинтиу ишлеге кёп заманын бёлгенди. Мен билип окьуна Магомед, Дондагы Ростовка, Владикавказгъа, Ставропольгъа, Краснодаргъа барып, архивледе тукьум кьарындашы, белгили революциячы, кьырал күүлукчу Ностуланы Юсюпню юсюнден документле излегенди, кёп шартланы тохташдырганды. Ахырында уа документли повесть жазып чыгъарганды. Андан сора да, эсимдеди, аны «Коммунистле» деген китабы. Анда республикабизны кёп ахшы адамыны юсюнден очеркле басмалангандыла.

Очерк жазаргъа фахмуусу уллу эди. Аны кесини сабийлиги озган Огъары Жемталаны юсюнден материалыны аriu жазылганын, суратланганын бююн да эсимде тутума. Биз хазырга лагъан затлагъа окьуна аны кьолу тийсе, кьалай эсе да, бир башха торлю аriu бояулу болуп кьалгандыла. Ол айтыланы алай уста кьурагъанды, киши чурум тапмазча.

Бизни тамата кьарындашыбыз, журналист тенгибиз ахшы адам эди деп, алай не аз да экили болмай айтама.

Биринчиле

Барысындан да көп тиражы
бизни газетни болгъанды

Мирзоланы Муратны жашы Алий газетибизни кыраулууна, аны айнууна да уллу кыйын салгъанладан биринчи. Ол, ары 18 жылы толгунчу келип, фронтка кетгинчи ишлеген эди. Урушдан сора да, жашаууну аслам кесегин аны иши, ёсююу бла байламлы этгенди. Пенсиягъа кетгинчи 21 жылны ичинде редактору орунбасары болгъанды. Россей Федерацияны культураны сыйлы кыуллукъчусу деген аты намыслы жюрютгенди. Бююнлюкте Алий Муратович бизни арабызда жокъду, алай эсгериулер кыалгъандыла.

«Социалист Къабарты-Малкъар» деген газетге ишлерге Маммеланы Магомед келтирген эди мени. Биринчи кере жыл санынг жетмейди деп алмайдыла. Алай арта партианы шахар комитетинде кадрла жетишмегенлери себепли эркилик берип, корректор болуп ма алай тошеме ишге. Онсегиз жылым толгъанда уа, корреспондентге кёчуредиле.

Ол заманлада баш темабыз, сёзсюз, фронт бла, уруш бла байламлы болгъанды. «Хар затны да фронтка» деген чакъырыуу бла бу колхоз быллай бир кый, жон берди, бу эл быллай бир жылы кийим ийди деп шарт жазып тургъанды. Улоу жокъ эди. Хасанияда атла тууучу эдиле. Ма ары барып, атлагъа минип, Кыашхатауа дери барыучу эдик, андан да башха атла бла элге жайылып, материалланы алай жыйгъанды.

Беш кюнню ичинде юююбозге къайтмай тургъан кезиулерибиз көп болгъанды. Урушка да ма алай тургъанымылай кетеме, атам бла да саламлашыргъа онг талмай.

Къзахстандан артка къайтханыбыздан сора мени партия курслагъа окъургъа жибердиле. Ала Долинскеде болуучу эдиле. Анда окъуй тургъанымылай, райкомну секретары Кациланы Хабу чакъырады да:

«Малкъар тилде газет чыгарыргъа буюргъандыла, урушка дери басмада ишлеп тургъан адамланы табып, ишни кырааргъа керекбиз,- дейди.

Алай бла арта газетни баш редакторуна салынган Хабу, аны орунбасары, белгили поэтибиз Махметланы Сафар, Махметланы Фатимат, Маммеланы Ибрагим башы да болмагъан энчи номер чыгарыбыз. Аны, 500 экзemplар этип, Орта Азиягъа жиберибиз, анда жашагъан таулулагъа. Былайда чертирге сюеме, ол номерни биз орус эм къабарты редакцияны ахчаларына чыгаргъанбыз. Айдан артык ишлегенбиз ма алай.

1957 жылда 5-чи майгъа Басманы кюннюе - малкъар тилде газетни биринчи номерин чыгарыргъа, деген буйрукъ келгенде, партианы АК-сында аны атын да къабал кёрдюле. Алай бла «Коммунизмге жол» деген ат бла газетибизни биринчи номери чыгады. Ол заманда мен промышленность бёлюме башчылыкъ эте эдим.

Газет ыйыккъгъа юч кере чыккъанлыккъгъа, аны хазырлар ючюн бек кыйналгъан

быз. Кадрла жетишмей эдиле. Ишлерге келген жашла уа кими орусча, кими кыргызча, кызахча окъуп, малкъар тилде жазгъан хазна жокъ эди. Хабу, кёчюрюлмей мында кыалгъаны себепли, тилини иги биле эди, битеу материалланы ол окъуп, тюзете эди.

Жазгъан затларыбызны кесибизге ышанмай бир бирге окъуучу эдик, ишлерге келген жаш адамланы да кесибиз юйретиучу эдик. Артадан артка тынчыракъ бола барады ишибиз. Орта Азиядан къайтып келгенден сора Кыулийланы Кыайсын, Гуртуланы Берг, Отарланы Керим эм башхала да газетге терек-терк жазып башладыла, хунерли жаш адамла да келдиле ишге.

Бизни дагъыда бир зат кыйнай эди. Көп затны жазаргъа эркин этмегендиле. Сёз ючюн, халккъыбыз бери кёчюк келгенден сора ол заманда обкомну биринчи секретары Т.Мальбахов чакъырып: «Кёчгюнчюлюкню юсюнден бир сёз да жазмагъыз, ол болмагъанына санагъыз», - деп кыйгъан эди. Алай затха бек кыаты эдиле ол заманда.

Газетни бир номеринде бир авторну эки материалын чыгарыргъа кыймаучу эдиле. Мардабыз алгъа 220, артада 200 тизгин болуучу эди. Анга уа жазанда тышындан жазгъан авторланы материаллары киргендиле. Биз кесибиз жазгъанла ары кёшулмай эдиле.

Алай бизге уа, артыкъда редакторгъа, аны орунбасарларына, тизгин саныбызгъа, гонорарыбызгъа да уллу чек салуучу эдиле. Сизни борчугъуз идеология жангылыкъ жибермегеди да, аны бла кюрешигиз, деучю эдиле.

Бери къайтып келгенден сора бир таулу юйор да къалмай жаздырыучу эди газетге десем, ёторнок болмаз. Анга шагъатха бир юлгю келтирейим. Обкомну секретары болуп тургъан М.Шекихачев кенгешледен биринде: «Барысындан да көп тираж бла малкъар газет чыгады», - деген эди.

Ма алай уллу итинулюню, сыймеклиги болгъанды ол заманда халккъыбызны ана тилибизде басмаланган газетге, китаплагъа да».

Басмагъа **ТЕКУЛАНЫ Хауа** хазырлагъанды.

ПОЭТНИ САГЪЫШЛАРЫ

Башхалагъа ушамагъанызы,
таныулу төрелери

Токъсан жылны ичинде малкъар тилде чыккъан газетде ишлеп кетген белгили адамларыбызны атлары окъуна аны бизни халккъыбызгъа къаллай уллу магъанасы болгъанын айтадыла. Сёз ючюн, белгили жазычуларыбызны, журналистлерибизни асламысы урунуу жолларыны кесегин, бирде уа барын окъуна, кыулукъ этиуге бергендиле.

Бююнлюкте «Заман» газетибиз кесини энчи ызы, таныулу төрелери болгъан басма органды. Анда белгили журналистле ишлейдиле, жангы төлюню да кеслерини хунерлерине эринмей юйретдиле. Кертисин айтханда, ол кезиулюкню магъанасы тюрениди. Сынауларын хайырланып, юйретиу ишни, хакъ излемей, харкюнлюк жумушча бардыргъан тамата төлюге ыспас этерчады.

Малкъар газет, бююн бола тургъан ишлени юсюнден айтханы бла чекленип къалмай, халккъыбызны бай тарыхыны, аны махтауагъа тийишли адамларыны юсюнден да толу халар береди. Сёз ючюн, Холаланы Марзиятны ёсюп келген жаш төлюню юсюнден суратларын да салып жазгъан материаллары көп таулу сабийни махтау алыргъа, анга тийишли да болургъа келлендиредиле деп, келюме алай келеди. Османланы Хыйсаны жазыулары миллетибизни тарыхында көп тюрлю затны ачыккъ этедиле.

Ёсюп келген төлю халккъыбызны тереннге кетген тамырларын, аны кыйсы ёмюрде болса да атын айтдыргъан ахшы адамларын не къадар иги билсе, ол къадар ёхтем болуукъда, кыйда да кесин бизни адет-төрелерибизге кёре ариу, эркин жюрютюрюкдю. Ата журтун, аны адамын бютюнда бек сюерикди. Бусагъат жашауда ол затны уллу магъанасы барды, нек десегиз журтубузун, кыралыбызны, жуудабыз ахлу-бузну окъуна сюере, анга иги болургъа кыймагъан

көп дау барды жаш адамлада - баш тутдурмагъан ишсизлик, алда не боллугъун билмеклик...

Жазыу турмушну кыйынлыкъгъа кезиулю затды.

Көп сынауладан ётгенди халккъыбыз, адамлыкъгъын, жандаурулугъун а тас этмегенди. Ма ол затлагъа эс бёлдюрген таматъяланы, хапарланы авторларыны - Теммоланы Мухадинни, Текуланы Хауаны, Сараккуланы Асиятны бла Жангоразланы Нажабатны - жазыу ишлери культурабызны бетлерин бек тынгылы ачадыла.

Асият, кимни юсюнден жазса да, аны жашауун, ишин терен тинтени баямды. Байсыланы Марзият а жашауда кимни да тынгысыз этген затланы юсюнден айтады, аны граждан позициясы тюз жашау этерге итинген адамгъа жууукъду, ачыккъды. Тикаланы Фатима, Талпасханланы Аминат, Улбашланы Мурат бла Кульчаланы Зульфия асламында бола тургъан ишлени юсюнден жангы хапарланы, бегимлени билдиредиле. Тиллери ариуду, ангылашынуулду.

Алгъаракъда газетни бир кысауум номеринде Аталаны Жамалны эсгериулерин басмалангъандыла. Андан бери иги кесек заман ётгенди, алай алада болгъан жылыу,

ариу сёз, жарыккълыкъ эсимден кетмейдиле. Аны окъууандан сора анда атлары сагъынылгъан, мен таныгъан адамлагъа, авторгъа да хурметим бютюнда бек ёсенди.

Къонакъланы Хасанны Тюркню юсюнден хапарлары көп тюрлю жангы-эски оюм туудургъанлары хакъды. Бепайланы Муталип а ненча адамгъа атап къанатлы сёзню ахшысын айтады!

Хучиналаны Ануар бла Махийланы Амин кёчюрмечилик иш бла кюрешилде. Ануар, жазыучу да болгъан къадарында, окъуучуну сейирсиндирлик затны къалай эсе да тюз эслеп къояды.

Таныгъан, танымагъан адамларымы юсюнден да газетни бетлеринде сыйюп окъуйма. Нек десенг, жашай келсенг ангылайса: халккъыны къадады - ол хар бир адамнынъ къададыра. Ажмылы да, къууанчылы да, махтаулу да...

Бююнлюкте ана тилибизни татылыгъын сакълагъан «Заман» газетибиз тохтаусуз ыйыккъдан беш кере чыгады. Бир кюнде бир сылтау болуп, ол чыккъмай къалса, аны барыбыз да эслерикбиз, жарсырыккъбыз, кюерикбиз, излерикбиз, дау айтырыккъбыз.

Ол алай боллугъу сёзсюздю. Газетибизни кюсетген ачы кюнге таматарларыбызны эслериндедиле. Аны кююр, чемофан тюбюнде, не бир зат чулгъанып табылгъан кесекчиклерин тансыкълап жиялгъандыла ата-аналарыбыз сюрюнде. Ол ачы сынаудан чыккъан оюм бирди - ана тилибизде чыккъан «Заман» бизни халккъыбызны шагъатыды. Ол себепден малкъар газетибиз, анда урунганла да не бийик сыйгъа да тийишлидиле. Игилик бла кирсин юйлеригизге «Заман»!

МУСУКАЛАНЫ Сакинат,
«Нюр» журналны баш редактору.

Жигерлик

Арымай-талмай кюрешинди

Озгъан ёмюрню 80-чи - 90-чы жылларында эм 2000 жылланы башында газетибизни ауур жүгюню элтгенледен бирлери Бёзюланы Мухамматны кызы Фатиматды. Ол корректордан башлап редакцияны баш бёлюмлерини бирини таматасына дери ёсгенди. Алгъа пропаганда-агитация бёлюмге, ызы бла уа жамауат-политикагъа көп жылланы башчылыкъ этгенди. Терен билимди, ишден ары-тала билмеген журналист эди.

Фатимат кесини иш кёллю болгъаныча, башхаладан

да жууаплылыкъны къаты сурагъанды, излегенди. Кеси уа тюрлю-тюрлю темалагъа очеркле, публицистика статьяла жазыууну устасы эди.

Пенсиягъа чыгъар жылланы аллында ол «Кабардино-Балкарская правда» газетни баш редактору орунбасары болуп ишледенди. Башха коллективде кыуллукъ этгенликке, кесин «Заман» газетни журналистине санагъанды. Шёндю да аны хар номерин окъуйду, бюсюреу, кесамат сёзлерин айтханлай турады.

ЖЮРЕККЕ ТЮШЮУ

Халкыбызны сүе эсек, газетибизни да сыйларга керекбиз

Маммеланы Ибрагим бу статьяны бир кѳауум жыл мындан алга басмалаган эди бизни газетде. Андан бери, жарсыуга, ол жашаудан кеткенди. Газет аны ахыр кюнүне дери ахшы негери болганлай кѳалганды. «Заманны» юбилейи бла байламлы Мамме улуну эсериуон жангыдан берирге кѳелленгенбиз.

Газетибиз чыккыганны кѳой да, миллетибизни аты окчуна, комендантны дефтеринден башха жерде жазылмай, жоккыга саналып ненча жыл жашаганыбыз! Ма ол заманда кѳп таулу, газетибизни ахыр номерлерин биргелерине элтип, аны тансыкылап, бири биринден алып окчуландыла. Адамларыбызны аллай сезимлерин, газетибизге аллай сейир сиймекликлерин, сѳз бла айтып аныгылатыр онг жоккыду. Аны жалаанда кеси сынаганды аныгыларга боллуккыду. Газетибизни жоккылуугу, миллет эркинлигибизни жоккылууга, аны бла бирге сыйырылганна санала эди.

«Энди биз заманда халккыга, миллетге саналырыбызмы?»- деп тиююлуп турганылай, тууган жерибизге кѳайтып, газетибиз чыгып башлаганы, аны бла миллет эркинлигибизни берилгени болганды эди. Халккыбыз анга, кыраллыккы белгибизгеча, кѳалай тобегени, кѳалай кѳууанганы эсимдеди. Аны биринчи чыккыган номерлерин алып, газетни ичинде не жазылганын окчуруга да тѳзмей, кѳолларына алып, уппа этип, кѳѳюреклерине

кѳысхан таулуланы кѳргенме.

«Коммунизмге жол» газетни 1957 жылда 5-чи майда чыккыган биринчи номерин бюгон да, алаамат белгинича, саклап турама. Ол манга бек баггалыды. Анда ишлеп башлаганымы кесиме насып юлюшге санайма. Ары деричи газет ишден сынауум болмаса да, манга культура бѳлюмюню ышанган эдиле, айтхан да аны юсонден этерге сѳюме. Хар газет окчуучу редакцияга статья, хапар, наму жазганыны кесине сыйлы борчха санаганды.

Ол кезиуде редакцияны штагы, бусагъатда болмай, гитче эди. Сѳз ючюн, мени бѳлюмюмде кесимден башха адам жокк эди, иш а - кѳп. Келген материалланы жарашдырып, зарфха урганды кѳоймай, басмаланмай кѳалгандыла да авторларына нек чыкмагандыларын жазып, почта бла жиберип турурга керек эди. Ол а басмага хазырлаганындан эсе, кѳп заманны алганды.

Школчула, студентле, устазла, кѳагыт жаза билгенле - бары да назмучулукка сынагандыла кеслерин дерча эди. Аланы араларында газетде басмалар-

га жараулуусу уа - бек аз. Ол затдан аз да хапары болмагандыла бютюн узун этип жазгандыла. Манга уа аланы хар бирине, кѳагыт жарашдырып, назмусу нек чыкмаганын, не шарайыбы болганын толу аныгылатырга керек бола эди. Заманын а кѳайда!

Таза болалмаганымда, жангы амал кѳурадым. Назмуланы кемчиликлерин юч тюрлюге санарга боллуккы эди. Мен да юч тюрлю жууалланы жазып, машинисткала бла келишме. Жашыртын зарфха урдуруп, кѳп бланк хазырладым. Назмусу чыкмаганды авторга

хазыр кѳагытладан бирин конwertге салып, жалаанда атын жазып жиберип кѳюяма. Мен да кесиме алай бла бир кесек тынчлыккы бере башлаганымлай, газетни баш редактору Каццала Хату кѳайдан билген эсе да:

- Бир алаамат жангы амал тапхан хапарынг барды, кѳргюзтчу, - деди. Хабуну алдарга кимни бети чыдарыккы эди? Аны алдаганды, файгъ-амбарны алдаганды, гюнях болганды, кѳрюне эди бизге. - Да бек алаамат амал тапханса, алай бу бизге келишген зат тиююлду. Мындан арысында, быллай зат бла кѳрѳшмѳй, хар авторга энчи, энчи кѳюлүнг бла жазып жибер, - деди.

Мен жыйылганды назмуланы кѳучагым бла алып келип, Хабуну аллына салдым да:

- Да сора мен былага кѳалай этейим? Быланы арасында назму деп газетге чыгарырга ючюсю, тѳртюсю табыллыккыды. Кѳалгандыларына уа олтуруп, хар бирине рецензия жазып турур ючюн, сѳзсюз, адам керекди. Кѳайда аллай адам? - деп сордум.

- Алай эсе, кѳарай тур, жыйылганына кѳре, айдан бир - эки обзор халда барына да статья хазырла да, кимни назмусу кѳалай болганын, нек басмаланмаганын жаз да, чыгар. Алай тап боллуккыду. Адамла сени кѳыйнар ючюн жазмайдыла. Газетге учхара

кѳзден кѳарамагандыларын кѳргюзтор, бизге болушур ючюн кѳрѳшедиле. Газетни аллай кезиуюду. Окчуучулага аныгылатырга керекбиз, - деп, жангы амалны игисин менден эсе Хабу тапды.

Ол а манга бютюнда тынч эди. Бир жыйырма отуз авторну атларын, назмуларын келтирип, аланы кѳаллай кемчиликтери болгандыларын, чыкмай нек кѳалгандыларын айтып, Кацци улу айтханды, обзор статьяла жаза башладым. Андан сора назмуланы кѳуолгандылары селейди, кѳелгенле да назмуга ушай башладыла.

Ол заманлагга малкѳар театр ачылды да, мени ары чакыра тебирегенде, бѳлюмю Орта Азиядан жангы кѳайтан Энейланы Ахматха кѳююп, ары кѳчдюм. Аны ючюн а газетибиз бла байламлыккыны кѳоймаганды. Газет да, театр да халккыны халккыгынын кѳргюзтген эки чигинжидиле. Манга ала экиси да бирча баггалыдыла.

Бизни газетибиз бюгоннугу жетишимлерине халккыбыз бла бирге ныхыт жолла бла кѳелгенди. Аны унутурга эркин тиююлбюз. Миллетибизни сѳе эсек, газетибизни да сыйларга, аны кѳѳюрюрге керекбиз.

МАММЕЛАНЫ Ибрагим,
КѳМР-ни сыйлы артисти,
драматург,
2004 жыл.

Тарыхыбыз - сураттада

Башында солдан онгга: фронтчу журналистле Кючюкланы Магомед, Кѳудайланы Хасан, Суратчы Толгурланы Камал.

Баш редакторну орунбасары болуп турганды Аппайланы Музафар, секретариатда иги кесек заманны ишлеген Чабдарланы Кѳубади

Бир ненча тизгин ючюн...

Экономика бѳлюмге кѳп жылланы башчылыккы этген Токумаланы Хусей жайлыккыда.

БИРИНЧИЛЕ

Аны халаллыккынын шѳнгю да сезебиз

Сыфаты, кѳылыгы да акылына тап келишген бизни баггалы эгечибиз Батчаланы Думасар кѳп жылланы газетибизде ауур жюкню элтгенди. Аны биринчи номеринден башлап, пенсияга чыккыгынын урунганды. Аны ишини, адамлыккынын да тынгылыгына мен бюгон-бюгече

нымда, ол, кѳп ариу, жапсары сѳз айтып, коллективни башха адамлары бла шагъерей этгени бюгонча эсимдеди. Ол кезиуде уа Думасар газетде тилманч болганды. ТАСС-дан кѳлген материалланы малкѳар тилге кѳчюргенди. Артдараккыда уа аны пропаганда эм агитация бѳлюмге таматалыккы

да жюрегими теренинден ыспас этгенлей турама. Ол кимибизге халал эгеч, кимибизге огурулу анача кѳайгырганды аллай журналист эди. Аны халаллыккынын, жюрек жылыуун биз бюгон да сезгенлей турабыз.

Кѳачан да тизгини, кѳылыгы бла чынты таулу тишируулай кѳалганды, шахар жашауга да кесини тап ушатхан Думасар, кѳалай эсе да, коллективге башха тюрлю кѳууат бере эди. Хар заманда бети жарып сѳлеше, жюрек ачыккылыгы бла кѳелюню алганды.

Мен аны адамлыккынын уллулугун, кѳайгыруулугун кесими юсомде сынаганма. 1965 жылда биринчи кере редакцияда ишлеп башлагга-

этерге салганды эдиле. Адамлыккыны кѳаты тутханды, ишине да сак эди. Ишин уста билгенди, айыпсыз таманлаганды.

Биз кѳп кере Думасарны юйюнде туз-гържын да ашаганды. Юйюрюн таматасы Батчаланы Тамбий да дуняда бир огурулу, кѳелбетли адам бар эсе, ол экинчиди дер кибик, аллай бир асыулу эди.

ТЕММОЛАНЫ Мухадин.

СУРАТДА: Газетни биринчи номерлерин чыгарганды: Ботталаны Ибрагим, Балаланы Осман, Зокаланы Зейтун, Залийханланы Магомед, Батчаланы Думасар, Чочайланы Мисарат.

Редакцияда унутулмазлыкъ тюбешуле

Тюркден келген таулула бла.

Эверестни кесине бойсундурган къаячы Ёлмезланы Абдул-Халим редакциягъа кирирни аллында.

Олимпиаданы кюмуш эм доммакъ майдаллы призеру Аккайланы Хажу-Мурат бла.

Бизде къонакъда Тюменланы Альберт-аскер къол къуч бла туюнушуден Россейни бла Евразияны чемпиону.

Штанга кётюрюуден Россейни чемпиону Ёзденланы Мурат бла.

Къазахстанда бла Къыргъызстанда жашагъан ата журтлуларыбыз бла.

Редакцияны коллективини жандауурлукъ иши. Ба-бугентни интернатында.

Баш редактор АТТАЛАНЫ ЖАМАЛ

РЕДКОЛЛЕГИЯ:

БЕШПАЙЛАНЫ Муталип
(баш редакторну орунбасары)

КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан
(баш редакторну орунбасары)

ТОКЪЛУЛАНЫ Борис
(жууаплы секретарь)

ТЕКУЛАНЫ Хауа (жамауат-политика бёлюмю таматасы)

ТЕЛЕФОНЛА:

Редакторну приёмный - 42-63-01. Баш редакторну орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь - 42-66-85. Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

Газет Басманы эм асламлы информацияны эркинликлерин къоруулау жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 1994 жылда 14-чю июнда регистрация этилгенди.

Регистрация номер —Н—0066. Индекс - 51532

Газетни басмагъа КъМР-ни Басма эмда асламлы коммуникацияла жаны бла къырал комитетини компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет "Тетраграф" ООО-ну типографиясында басмаланнанды. Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 33

Номерге графике кёре 19.00 сагъатда къол салынады. 20.00 сагъатда къол салыннанды

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГЪАРГЪАНЫ:

Текуланы Хауа - дежурный редактор;
Кетенчиланы Зульфия - жууаплы секретарь-ны орунбасары;
Акушуланы Феруза (4, 5, 7, 16-чы бетле),
Бийчеккуланы Жаннета (8, 9, 10, 11-чи бетле),
Зезаланы Лида (1, 2, 3, 15-чи бетле),
Мисирланы Лейля (6, 12, 13, 14-чю бетле) - корректорла.

Тиражы 2640 экз. Заказ № 1054

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар,
Ленин атлы проспект, 5
электронный почтасы:
elbor_50@mail.ru